

Tartu Ülikool

Sotsiaal- ja haridusteaduskond

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

Rahvatantsupidude trükimeedia kajastuse analüüs (2007. 2009. ja 2011. aastatel)

Bakalaureusetöö

Koostaja: Anneli Kann

Juhendaja: Maarja Lõhmus (PhD)

Tartu

2012

Sisukord

Sissejuhatus	4
1 Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad	7
1.1 Rahvatantsu defineerimisest	7
1.2 Mõisted ja terminid	10
1.3 Rahvatantsu arengulugu	14
1.4 Rahvatantsu harrastamine Eestis	21
1.4.1 Laul vs tants	21
1.5 Tantsupeod mujal	23
1.6 Rahvatants kui uurimisvaldkond	24
2 Kommunikatsiooniteoreetilised lähtekohad	30
2.1 Kodeerimine-dekodeerimine	30
2.2 Tantsupeol toimuv kommunikatsioon	31
2.3 Representatsioon	33
2.4 Kommunikatsiooni kontekst	33
2.5 Kommunikatsiooni hermeneutiline eesmärk	35
3 Uurimismeetod	39
3.1 Uurimisküsimused	39
3.2 Kontentanalüüs	39
3.3 Standardiseerimata semi-struktureeritud intervjuu	43
3.3.1 Intervjuu uurimisküsimused	43
3.3.2 Intervjuude küsimusteblokid	43
3.3.3 Intervjuude läbiviimine	44
3.3.4 Intervjuude analüüs	45
3.3.5 Kontentanalüüsi valim	46
4 Tulemused	48
4.1 Tantsupeo meediakajastus	48

4.1.1	Kajastuse ajaline jaotus	48
4.1.2	Üleriigilised väljaanded vs maakondlikud lehed	49
4.1.3	Kajastuse žanriline jaotus.....	53
4.1.4	Suhtumine tantsupeo suhtes	54
4.1.5	Kolme peo võrdlus	56
4.2	Tantsupeo meediakajastuse domineerivad teemad ja isikud	57
4.2.1	Lugude juures olevad pildid	61
4.2.2	Kõneisikud	62
4.3	Tantsupeo meediakajastuse eesmärgid ja sihtrühmad	65
5	Järeldused ja diskussioon	68
5.1	Järeldused	68
5.1.1	Missugune on tantsupeo meediakajastus?	68
5.1.2	Millised on tantsupeo meediakajastuses domineerivad teemad ja isikud?	69
5.1.3	Mis on tantsupeo meediakajastust mõjutavad tegurid?	69
5.1.4	Mis on tantsupeo meediakajastuse eesmärgid ja kes on sihtauditoorium?	70
5.2	Diskussioon	72
	Kokkuvõte	75
	Summary	77
	Kasutatud allikad.....	79
	Lisad	82
	Lisa 1 Kvantitatiivanalüüsi kodeerimisjuhend	82
	Lisa 2 Semistruktureeritud intervjuu kava.....	86
	Lisa 3 Valimisse kuulunud artiklid (CD'l)	88
	Lisa 4 Intervjuude transkriptsioonid (CD'l)	88

Sissejuhatus

Idee uurida tantsupidude meediakajastust pärineb 2009. aasta lõpul toimunud konverentsilt „Rahvast ja tantsust“, kus üheks tõstatatud probleemiks rahvatantsumaastikul oli ka tantsupidude meediakajastuse kvaliteedi langus.

Kadri ja Sulev Valneri (2009) ettekandes oli põhjalikult välja toodud tantsupidude kajastuste ajalugu ning praegune hetkeseis. Ajalooliselt on tantsupeo meediakajastus omanud suurt rolli peo toimimises, kuid viimase kahe kümnendiga on see roll märgatavalt vähenenud.

Alates 1934. aasta I Eesti Mängudest on ajakirjandus aktiivselt kirjutanud tantsupidudest. Esimese kahe peo puhul oli tegu pigem emotsioonide edastamisega, kuid alates 1947. aastast kuni 1985. aastani lisandus kajastusele ka peojärgne analüüs. Kusjuures need analüüsid olid teravalt kriitilised nii teostuse, idee kui ka korralduse suhtes. Oma ala asjatundjad kommenteerisid vajakajäämisi ning andsid soovitusi edasise suuna suhtes. Alates 1990. aastast pidude sisulist analüüsi ajakirjanduses aga tehtud ei ole. (Valner K. & S. Valner 2009)

Antud ettekande järel tekkisid mul küsimused, kas tõesti on tantsupidude kajastamise kvaliteet langenud ja miks, ning milline see kajastus õigupoolest praegusel hetkel on? Eestis on praegu vaid üksikuid rahvatantsijatest ajakirjanikke, kes tunnevad huvi tantsupeo meediakajastuse vastu, ning seetõttu pole siiani ka suuremat sorti uurimusi selles vallas tehtud. Need rahvatantsijad-ajakirjanikud tegelevad peamiselt just tantsupeo kajastuste sisu loomisega ning nii ei olegi jäänud kedagi, kes uuriks seda kajastust kõrvalt.

Samas on ka üleüldine rahvatantsu uurimine Eestis ülejäänud maailmaga võrreldes väga nõrk. Põhjusteks on rahvatantsu-uurimise tugev rakenduslik eesmärk ning ka uurijate vähesus. Rahvatantsu materjali kogumine ja uurimine on lähtunud eelkõige harrastustantsu esmaste vajaduste täitmisest. Sisuliste analüüside vastu karjuvat vajadust ei ole ning seetõttu neid teostatakse vähem kui näiteks materjali kogumisi. (Kapper 2009)

Olen ise tegelenud rahvatantsuga 11 aastat, millest viimased neli olen olnud ka õpetaja rollis erinevates situatsioonides. Hetkel töötades ühes rahvatantsuansamblis (Eesti on neid kokku 8) assistendina ning puutudes kokku tantsupidude telgitagusega oskan paremini mõtestada

kogutud andmeid toimuvate protsesside valguses. Asetsedes antud uurimuse kahe maailma, ajakirjanduse ning rahvatantsu vahel, oman ligipääsu mõlema ala spetsialistidele ning olen saanud arutleda ideelisel tasandil rahvatantsu ja meedia kokkupuutepunkti, ehk tantsupidude meediakajastuse üle.

Mitte ükski muu rahvatantsuüritus (või isegi ükskõik, mis tantsuliigi üritus) ei leia nii suurt kajastust meedias, kui tantsupidu.

Minu enda isikliku huvi tõttu ja hetkel selles vallas asuva tühimiku täitmiseks saigi valitud bakalaureusetöö teemaks kolme viimase tantsupeo meediakajastuse uurimine. Antud uurimuse eesmärgiks on eelkõige kaardistada tantsupeo meediakajastuse taseme hetkeseisu. Kõige olulisem on praegu saada ülevaade, kes, kui palju ja mida tantsupeost kirjutab.

Teema on oluline kultuurikommunikatsiooni valdkonna arendamise tõttu. Eesti meediamaaistikul on viimase paarikümne aastaga hakanud arenema tantsu kajastamise suund. Kuigi tantsupidusid on koguaeg kajastatud, on praegusel hetkel kajastuse aktiivsus kõrgeim tehniliste võimaluste tõttu. Väljaandel on võimalik produtseerida 5 – 10 lugu päeva jooksul ning need kõik avaldada *online*'is. Nagu muudes valdkondadeski, tekitab see üüratut hulka infotulva, mida pealiskaudselt uurides ei jõua analüüsida.

Rahvatantsu ja üldlülise tantsu meediakajastust ei ole Eestis uuritud sellel lihtsalt põhjuse, et Tallinna Ülikooli ja Viljandi Kultuurikolledži tantsuerialad on tugevalt rakendusliku eesmärgiga ning seal tehtav uurimustöö on rakendusliku suunaga. Ainus autorile teadaolev uurimustöö antud teemal on Rein Siku(1984) diplomitöö teemal „Rahvatantsupidude reportaažid Eesti Raadios“.

Meediakajastusi on Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudis uuritud pidevalt ning väga erinevatel teemadel, alustades avaliku elu tegelastest lõpetades Eesti kuvandiga. Iga meediakajastusi analüüsiv töö annab oma panuse konkreetse valdkonna ja temaatika arengusse.

Rahvatantsu iseenesest ei ole väga palju Eestis uuritud. Sille Kapper on aktiivseim rahvatantsu (folkloorse tantsu) uurija ning tema magistratöö(2006) „Tantsufolklorismist tänases Eestis“ pani tugeva aluse Eesti rahvatantsu uuringutele.

Lisaks Sille Kapperile on folkloristika teemat laiemalt uurinud Ingrid Rüütel (Eero et al 2005), kuid tema on keskendunud rahvaluulele ja folkloorile üldiselt. Rüütli juhendamise alt

tuli folkloristikauuringute maastikule ka Anu Vissel, kes ise harrastas rahvatantsu ning seetõttu lisaks folkloorile ja rahvaluulele uuris ka rahvatantsuharrastust (Vissel 2004).

Antud uurimustöös on tantsupidude trükimeedia kajastust uuritud kahel viisil: kvantitatiivne sisuanalüüs ning semistruktureeritud ekspertintervjuud. Sisuanalüüsi tegemiseks on kodeeritud ja analüüsitud 386 trükimeedias ilmunud artiklit. Analüüsitud artiklite põhjal selgus, et kolm ajakirjanikku: Anneli Ammas, Anneli Aasmäe ning Rein Sikk on puutunud kõige enam kokku tantsupidude kajastamisega ning nendega said tehtud ka ekspertintervjuud.

Antud töö juures üheks oluliseks aspektiks on tantsupeo ning rahvatantsuharrastuse kontekst ja sellega seonduv teabeväli, mis on kaardistatud töö teoreetilises ja empiirilises osas. Meetodite ja uurimisküsimuste osas selgitan pikemalt enda valimi põhimõtteid ning uurimistöö eesmärke ja küsimusi. Tulemused on esitatud vastavalt uurimisküsimustele teemablokkide kaupa, kus alateemadeks on kodeerimisjuhendi kategooriad ning intervjuerimiskava teemablokid. Ka järeldused on esitatud sama loogika järgi, mis tulemused. Diskussioonis vaatlen laiemalt uuesti teema kontekstuaalset tähendust ja edasisi uurimissuundi ning kokkuvõttes annan lühiülevaate tervest tööst, eesmärkidest, materjalist ning olulisematest tulemustest.

1 Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

1.1 Rahvatantsu defineerimisest

Sõna rahvatants on tänapäeva ühiskonnas väga mitmeti mõistetav. Esiteks mõistetakse rahvatantsu all pärimuslikku ja folkloorset tantsu, mida püütakse esitada võimalikult ehedalt. Teiseks on olemas nn stiliseeritud rahvatants, kus on võetud folkloorne tants ning seatud või töödeldud see ümber tänapäevasemaks, korrektsemaks, huvitavamaks ning lavalisemaks. Kolmandaks võib nimetada rahvatantsuks ka pärimusliku tantsu elementidega autoritantsu, mis on loodud ühe kindla isiku poolt ning kus kasutatakse näiteks eesti rahvatantsus traditsionaalseid polkakombinatsioone, valsisamme, plaksukombinatsioone vms. Üldsuse jaoks on kõik need kolm definitsiooni ühiselt rahvatantsu nimetuse all. (Krause 2007:12)

Lisaks rahvatantsu defineerimisele on problemaatiline ka rahvatantsu enda tantsuline olemus. Kuna tegu on pärimuskultuuriga, mis liikus edasi vanematelt noortele, on tantsud aja jooksul pidevalt muutunud vastavalt esitajale. Esitaja määras ise, millise jalaga alustada ning kui pikka sammu ta teeb. 20. sajandi alguses hakati kirja panema rahvapärimuslikke tantsu kindlate esitajate kaudu ning just nende versioonid tantsudest on tänapäevani säilinud, kuidas aga neid samu tantsu 40 -50 aastat enne kirja panemist tantsiti, ei ole teada. Seetõttu, on rahvatants pärimuslikus mõttes oma olemuselt muutlik ja esitajast sõltuv ning ei olegi üheselt defineeritav. (Berg et al. 1998)

Eelnevast lähtudes võib julgusega öelda, et tantsupidudel ei ole tegemist ehtfolkloorse rahvatantsuga. Pidude kontekstis kasutatakse terminit „rahvatants“ üpris vabalt ning ei ole kindlaid reegleid, mille järgi saaks tõmmata piiri rahvatantsu ja muu tantsu vahele. See on loomulikult juba omaette probleem rahvatantsu-uuringute juures.

Tantsupedagoog Kalev Järvela(2012) sõnul on tantsupidude puhul traditsiooniks ainult selle toimumise fakt, pidu ise on algusest lõpuni lavastus. Tantsupeol esitavate tantsude puhul on oluline, et kas koreograafia, idee või muusika oleks eesti päritolu ning kui üks kolmest kriteeriumist on täidetud, siis see tants kõlbab peol esitamiseks (Järvela 2012).

Kuna üleriiklikud tantsupeod on kõige mastaapsem tantsuüritus millest üldsus osa saab, luuakse just seal kuvand eesti rahvatantsust. See tähendab, et laiema avalikkuse ees esitletakse

rahvatantsuna tantse, mis tegelikult pärimuskultuuriga erilist seost ei oma. Enamus pidudel esitatust repertuaarist on siiski autorilooming, mida traditsionaalses mõistes ei saaks liigitada eesti rahvatantsu alla.

Rahvatantsu mõiste puhul võib arusaam minna isegi niivõrd laiaks, et kui rahvas tantsib siis ongi rahvatants. Ajalooliselt kujunes mõiste rahvatants 18. – 19. sajandil talupoeglike tantsude nimetuseks, mis oli kontrastiks Euroopa kõrgkihi salongikultuuris tantsitavale seltskonnatantsule (Orav 2009).

Tantsuajaloo teadur Sille Kapper (2011) seob tänapäevast arusaama rahvatantsust selle ajaloolise arenguga:

Üsna sageli võib kohata suhtumist, et rahvatants on see, mida tantsitakse rahvarõivais. Sellega on taas selgelt viidatud 20. sajandil tekkinud hobitegevusele, kus käiakse regulaarselt koos tantsimas taas elustatud vanu tantse või uusloomingut ja millega tänapäeval sageli kaasneb füüsiline treening. Selle nähtuse rahvatantsuks nimetamise vastu on vahel püütud võidelda, näiteks rahvatantsupidude ümbernimetamisega tantsupidudeks, kuid võitlus pole väga edukas olnud – tantsupeol esineja on ikka rahvatantsija. (Kapper 2011: 122)

Siit on selgelt kokku võetud rahvatantsu kui termini vastuolulisust: teadjamate ringkond võib ju kasutada termineid nagu folkloorne tants, pärimustants, autoritants, eesti aineiline tants jms aga publikule on see kõik ühtemoodi rahvatants.

Kui näiteks trükkida videokeskkonna Youtube'i otsingumootoris sõnad „estonian folk dance“ siis esimese tulemusena tuleb Helena-Mariana Reimanni autorilooming, mis ei oma pärimuslikku tausta ega eesti rahvatantsule iseloomulikke liikumisi (Youtube... 2012). Ometi just see tants loob välismaalasest huvilisele kuvandi eesti rahvatantsust. Kui hakata läbi võtma analüüsitava tantsupidude repertuaari on seal selge ülekaal autoriloomingul ning kolme peo peale kokku mõni üksik seade folkloorsest materjalist (Arraste L.-A. et al 2009; Arraste A. et al 2011).

Kapper (2011) rääkides mimikri ehk jäljenduse kontekstis rahvatantsust nendib, et Nõukogude Liidu režiimi all toimus pärimustantsu paigutamine allapoole lavatantsu, ehk balletimõjulist rahvalikku lavatantsu paigutati tantsutraditsiooni kõrgeimale arenguastmele, mis tuleneb nõukogude perioodil välja kujundatud ja teadvusse juurdunud arusaamast „klassikalisest balletist kui „kõrgeimast“ tantsuvormist, millega sarnanemine „õilistab“ teised, vähem väärtuslikud stiilid“ (Kapper 2011: 132).

Terminit *rahvatants* kasutatakse nõukogude ajal selle kohta, mida valitsev ideoloogia soovib rahvusliku uhkusena näha ja näidata: lavalist rahva-karakteritantsu ja koreograafide (pseudo)rahvuslikus stiilis uudisloomingut. Tegelikult pole siin juttu enam isegi rahvuslikust vormist, sest rahvapärimuse kasutus on vaid tinglik, tuginedes valitud kokkuleppelistele detailidele. (Kapper 2011: 130)

Kohati on tänapäevalgi käibel sarnane arusaam rahvatantsust, kus on pigem näha karakteritantsu ja uudisloomingut. See on ka tantsupidudel näha, näiteks 2009. aasta peo repertuaaris oli S. ja O. Valgemäe tants „Kalur ja meri“ aastast 1969, mis liikumisstiililt on pigem nõukogude ajal loodud vormi järgi balletimõjudega rahvalik lavatants ning seda esitati üldjoontes puhtal kujul täiesti teistsuguses kultuurikontekstis (Kapper 2011: 133). Publik näeb veel 2009. ja 2011. aastal nõukogudeaegset lava(rahva)tantsu tantsupeol ning integreerib selle kokku rahvatantsu mõistesse koos muude väljakul nähtud tantsudega. Ka publik peaks tegelikult olema segaduses juba, et mis see rahvatants tegelikult on, kuid kuna seda küsimust pole laiemas avalikkuses veel tõstatatud, siis ilmselt pole tantsupidude vaataja sellele veel mõtlema hakanud.

Tegelikult on rahvatantsujuhtide seas tuliseid vastuseise teemal, mis on eesti rahvatants ja mida saaks pidada rahvatantsuks. On koolkondi, kes jaotavad rahvatantsu ja seltskonnatantsu ajamääratluste kaudu, osad lähtuvad pärimuslikust elemendist ning osad ka ainuüksi eestikeelse muusika tõttu liigitavad tantsu rahvatantsuks. Fakt on see, et tantsupeo publik ei orienteeru rahvatantsumaastikus nii palju, et mõista nüansse ja liigitab kõike, mis rahvariietes tehakse rahvatantsu nime all eesti rahvatantsuks. Antud töö sisulisest poolest vaadates ei ole väga oluline, kuhu me tõmbame rahvatantsu ja muu tantsu vahelise joone. Arvestades tavalugeja arusaamu ning teadmisi olen aluseks võtnud rahvatantsu võimalikult laia definitsiooni: rahvatants on see, mida tantsitakse eesti muusika järgi, eesti rahvariietes ning kus leidub ka eesti rahvatantsu põhisamme. Päris kõik, mida rahvas tantsib ei ole rahvatants, kuid praegu laialdaselt levinud arusaamade tõttu on meediast rääkides mõistlikum võtta tantsupeo repertuaari kui rahvatantsu, sest peo tantsijad on rahvatantsijad.

1.2 Mõisted ja terminid

Antud töö keskendub konkreetselt kolmele peole 2009. üldtantsupeole ning 2007. ja 2011. koolinoorte pidudele. Kasutades väljendeid nagu **laulu- ja tantsupidu** või lihtsalt **pidu**, pean enamjaolt silmas ainult Eestis toimuvaid üld- ja koolinoorte laulu- ja tantsupidusid (välja arvatud pidusid väljaspool Eestit käsitlev peatükk).

Peoliste all on silmas peetud nii laulu- kui tantsupeolisi kokku, tahtes eraldi sisse tuua kas ainult laulu- või tantsupeol osalejaid olen kasutanud väljendeid „laulupeolised“, „tantsupeolised“, „lauljad“, „tantsijad“ jms. Termin „peolised“ käib kõigi laulu- ja tantsupeol osalejate kohta.

Üld(laulu- ja tantsu)pidu on antud töös 2009. aasta pidu. Üldpeod eristuvad **koolinoorte pidudest** peol osalevate liikide kaudu. Koolinoorte peol on suurem rõhk koolirühmadel ning reeglina on pidudel mõni üksik liik täiskasvanuid. Näiteks viimasel kahel noorte peol oli täiskasvanute rühmaliikidest õpetajate rühmad ja A- rühmad ehk ansamblid. Üldpidudel aga on täiskasvanute rühmaliikidest lisaks A-rühmadele ka segarühmad, veteranide segarühmad ja naisrühmad.

Ansamblid ja A-rühmad on tantsupeo kontekstis küll üks liik, kuid need ei ole üks ja sama. Ansambleid on Eestis hetkel kokku 8 ning on olemas kindlad kriteeriumid, mille järgi üks rühm kvalifitseerub ansambliks. Kõik kaheksa hetkel Eesti tegutsevat ansamblit on pika ajalooga ning saanud omale ansambli nimetuse nõukogude režiimi all. Tänapäeval on need rühmad koondunud ühisesse liitu: Eesti Rahvatantsuansamblite Liit (ERTAL).

A-rühmad rühmaliigina aga sisaldavad endas lisaks ansamblite rühmadele ka muid kollektiive, kes on omandanud A-rühma repertuaari tantsupeoks ning läbinud ülevaatused. Ideepoolest peaksid A-rühmad olema nn. eliitrühmad, kellel on tehniliselt kõige nõudlikum repertuaar. A-rühmad liigina olid analüüsitavatest pidudest 2009. aasta peol, kuid 2011. aastal olid kunstilise toimkonna palvel kaasatud valitud A-rühmad valikrühmade nimetuse all.

B-segarühmad on samuti täiskasvanute segarühmad, kuid madalama kunstilise tasemega. Näiteks A-rühmad, mille liikmed on keskealised või üle keskea ning nende füüsilised võimed ei vasta enam eliitrühma standarditele, lähevad reeglina üle B-segarühmade kategooriasse.

C-rühmad on gümnaasiumiealised noored (vanuse ülempiir on 22). Noorte pidudel omavad nad suurt rolli, sest teoreetiliselt on C-rühmad vanim rühmaliik, kes koolinoorte peol osaleb ning järgnevale peole nad enam ei pääseks. Tegelikult on see vanusevahemik 16 – 22 piisavalt lai, et noor jõuaks kaks korda käia koolinoorte tantsupeol C-rühma liigi all. Lisaks on olemas veel ka õpetajate rühm, kus ei pea kõik rühmaliikmed olema õpetajad, vaid mingi kindel protsent rühmast.

D-segarühmad on eakamate segarühmad, kelle repertuaar on rahulikum ning kergem, kui B-segarühmadel. Kokkuvõtvalt on täiskasvanute segarühmadest vastavalt vanusele ja võimetele võimalik valida A, B, C, ja D rühmaliikide vahel. A, B ja D rühmade puhul otsustamiseks vajab rühm ise arusaama enda oskustest ja võimetest ning kriitilist meelt. Liigijuhid annavad küll soovitusi rühmadele, kui mõni rühm on valinud omale mitte sobiva liigi, kuid lõppkokkuvõttes on see rühma (juhendaja) otsustada millise liigi alt nad peole kandideerivad. Kandideerimine aga ei taga peole pääsemist ja võimetele mitte kohane repertuaar võib võtta rühmalt peole pääsemise võimaluse.

Segarühmades on nii täiskasvanute kui lasterühmade puhul nõudeks kaheksa paari, ehk 16 tantsijat. Kõik tantsupeole minevad paari peavad olema segapaarid.

Neiduderühm on vanuse poolest C-segarühmaga ühel pulgal, ehk siis keskkooliealised neiud. **Naisrühmad** aga on täiskasvanud naised. 2009. aasta peol jagunesid naisrühmad veel kaheks, olid kogemustega naisrühmad ja kogemusteta naisrühmad. Koolinoorte peol aga olid naisrühmad õpetajate rühmade all. Nais- ja neiduderühmades peab olema 12 tantsijat.

Tabel 1 Tantsupidudel esinevad rühmaliigid

Märgistus	Rühmaliik
A	ansamblid/A-rühmad
B	segarühmad
C	noorte segarühmad (vanus 16 - 22)
D	eakad segarühmad
N	naisrühmad
Ne	neiduderühmad
ÕP	õpetajate rühmad
1. kl	1. klassi segarühmad
2. - 3. kl	2. - 3. klassi segarühmad
3. - 4. kl	3. - 4. klassi segarühmad
5. - 6. kl	5. - 6. klassi segarühmad
7. - 9. kl	7. - 9. klassi segarühmad

Oluliseks teemaplokiks eraldi tantsupeo kontekstis on kindlasti tantsupeo ülevaatused. Ülevaatused toimuvad enne tantsupidu kaks korda: esimesel korral talvel (jaanuaris) vaatavad korraldajad rühmad üle ning parandavad ning teisel korral kevadel (märts-aprill) hinnatakse rühmi kindlate kriteeriumite järgi ja antakse igale rühmale kategooria, mille alusel ta paigutatakse väljakule.

Ülevaatused toimuvad mõnes kooli või kultuurikeskuse saalis, kuhu kogunevad kõik antud maakonna/linna rühmad. Rühmad esitavad üldtantsud tavaliselt mitu rühma koos ning liigitantsud ühekaupa. Üldtantsudeks on siis proloogi ja finaali numbrid, mida kogu väljak teeb kaasa ja kõik peavad omandama. Liigi tantsud on igal rühmaliigil omad ning mõnikord teevad mõnda tantsu peol ka mitu liiki korraga.

Ülevaatusel peavad rühmad olema rahvariides, et peo toimkond näeks ära, kas rühm kannab rahvariideid korrektselt ning kas on neil üldse olemas rahvariided.

Teisel ülevaatusel määratavad kategooriad sõltuvad rühma tantsutehnilisest puhtusest, põhisammude oskusest, riide kandmisest, emotsionaalsusest ning kehakoolist. Tantsijaid hindab iga liigi puhul antud peo liigijuhtidest, assistentidest ning mentoritest koosnev žürii. Kategooriaid on kokku neli: kõrgeim, esimene, teine ja kolmas. On võimalik ka kategooriat üldse mitte saada, mis tähendab, et rühm ei kvalifitseerinud kolmanda kategooria alla enam.

Parim kategooria on kõrgeim ning neid jagatakse välja väga harva, peole saamise poole pealt on oluline vähemalt kolmas kategooria saada, kuid oleneb ka konkreetsest liigist.

Väiksema konkurentsiga liikide puhul on võimalik, et ka kolmanda kategooria saanud on siiski peole oodatud, kuid žürii võib otsuseid teha meelevaldselt ja otsustada ka mitte lubada konkreetset rühma peole nõrga taseme tõttu. Naisrühmade või neidude puhul on konkurents tihedam ning mõnikord isegi teine kategooria ei pruugi tagada pääsu peole.

Kategooriate järgi paigutatakse rühmad tantsupeol väljakule laiali. Siinkohal mängib veel rolli ka rühma enda prestiiž, millest räägin lähemalt tantsupeo tantsu mudeli juures.

Peonädal või tantsupeonädal on siis tantsupeo kontserdid ning nendele eelnev proovinädal. Tantsupeo prooviperiood on tehtud selliselt, et enamus rühmi tuleksid Tallinnasse väljakuproovidele esmaspäeval ning kuni neljapäevani tehakse proovi oma väljakul. Neljapäev-reede kulub juba ühiste proovide peale ning reedel õhtul on tavaliselt ka esimene

tantsupearitendus. Järgnev laupäev-pühapäev on samuti tantsupearitendused ning ka rongkäik ja laulupidu. Reedese päevaga tantsijate jaoks proovid lõppevad.

1.3 Rahvatantsu arengulugu

Esimene kirjalik märg eesti tantsulise liikumise kohta pärineb 12. saj Saxo Grammaticuse kroonikast „Gesta Danorum“, kus vihjatakse sõdalaste sugereerivale rütmilisele liikumisele tapluse eel. Järgmised andmed pärinevad XVIII sajandist, kus pandi kirja ka eesti tantsu iseloomustusi ning kirjeldusi. A. W. Hupel iseloomustab eesti rahvatantsu oma 1777. aasta raamatus „Topograafilised teated“. H.J. Schlegel, kes viibis Eestis 1780. aasta paiku avaldas etnograafilisi reisikirjeldusi, milles on kirjeldatud ka lõbustusliku iseloomuga tantse Eestist.

XIX sajandi lõpupoole kohta on olemas mõningane kirjapandud pärimus, mis annab aimu millal ja mis tavade järgi tantsiti, kuid tantsukirjeldusi tänases tähenduses hakati kirja panema alles XX sajandi algul.

On andmeid tantsust urikivide ja muude pühade paikade ümber. Tantsiti ka aastaaegade vahetust tähistavatel pidustustel – ümber jaanitule ja jõuluaegsetel külaskäikudel, siis kui jõululaupäeva pühalikkus oma osa saanud oli. Talvistest pühadest on ka vastlapäeva tavaid tantsuõhtuna nimetatud. Tants kujunes perekondlike tähtpäevade osaks, pulmatavandid säilisid ehk kõige kauem. Pulmas võis eraldada kaht tantsimislaadi: rituaaliga seotut ja puhtlõbustuslikku. Tavand oli mõistagi konservatiivsem, alalhoidlikum. Pulmast võttis osa nii vanu kui noori. Omaaegsete moetantsude kõrval tantsiti ka vanemaid (vanemate inimeste noorusaegseid) tantse. Rituaalseks kombeks jäi pruudi tantsitamine pärast linutamist ja nn põllulelappimist. Domineeris siiski puhtlõbustuslik tants – eesti talurahva omaaegsed seltskonnatantsud (praegu folkloorseks tantsuks nimetatud rahvaloomingu põhiosa). See oli aeg, kui Lääne-Euroopast meie maile rännanud valss vooliti talupoja poolt labajalavalsiks tema paljude liikidega (viru valts, viru mage jt). Seejuures omas meelelahutuslik tants seost muude elu- ja töönähtustega. Heinateo-, sõnnikuveo-, rukkilõikuse-, viljapeksu-, linaropsimise-, kartulinoppimistalgud lõppesid ikka tantsuga. Ka sügistalvistel (tubastel) talgutel tantsiti. Tantsuharrastamiskohtadeks kujunesid kiieplatsid, arenes kiiepeokultuur. (Aassalu)

Siinkohal toon sisse mõisted folkloori primaar- ja sekundaartraditsioon. Folkloori (ja ka rahvatantsu) primaartraditsiooniks või esimeseks eluks loetakse traditsiooni esinemist „ehtsas“ olukorras, ehk rahvatantsude puhul nende esitamist spontaanselt traditsionaalses olukorras, mis ei ole seatud ega reglementeeritud muu kui kogukonna normide poolt.

„Seda perioodi iseloomustab folkloori loomulik, peaaegu märkamatu olemasolu pärimusühiskonnas. Pärimust ei panda tähele, ei teadvustata ega väärtustata, kuna see on

orgaaniline osa kõigest toimuvast. Sellel pole nime ega liike. Pärimuskultuur saab toimida omatahtsi ilma lammutavate sisekonfliktide või väliste pingeteta. Pärimusained täidavad oma funktsioone kultuurilises süsteemis.”(Honko 1990)

Esimese elu juurde kuulub ka pärimuse talletamine ning arhiveerimine. Siinkohal tulevad mängu erinevad lisategurid, nagu pärimuse teadvustamine, sellele osutamine välise isiku poolt ning pärimuskontekstist “välja rebimine” arhiveerimisel, mis Honko sõnul tapab folkloori tegeliku olemuse. (Honko 1990)

Folkloori „teiseks eluks“ peetakse pärimuse taaselustamist kirjapanekute vahendusel (Kapper 2006). Rahvatantsu puhul ongi see 1920. – 1930. aastatel tekkinud harrastusrahvatants, mis andis hääbunud traditsioonile teise elu. Hilisemal ajal, kui harrastusrahvatants muutus kunstilisemaks ning autorikesksemaks, eraldusid folklooriseltsid, kes tänapäevani viljelevad seda stiili.

Kapper (2006) toob sisse ka folkloori „kolmanda elu“, mida on näha tänapäeva rahvatantsurühmades: võetakse taaselustatud traditsioon ning kohandatakse see tänapäevaste elementidega. Eriti on see märgatav rahvamuusika puhul, kus on saavutanud populaarsust tänapäevased töötlused pärimusmuusikast (näiteks Virre, Vägilased, Svjata Vatra, Oort jpt.). Täna sed tantsuloojad kasutavad rahvuslikku pärimust tihtipeale kas inspiratsiooniks või isegi põhimotiiviks oma uusloomingus, kuid loodud teos ei peegelda tegelikkuses enam pärimuse põhijooni. Heaks näiteks on Setu pärimuse töötlused nii muusikas, kui tantsus (R. Arro tants „Kellele üle sii ütlegu“; Ü. Feršeli „Üits paigake“).

Peale rahvatantsu „esimest elu“ järgmise perioodina selle arenguloos tulebki „teine elu“. Kuni 1913. aastani oli tantsude kirja panek juhuslik, peamiselt, sest puudusid oskajad. 1913. aastal ilmus ajalehtedes Eesti Üliõpilaste Seltsi üleskutse, kus paluti saata inimeste aadresse, kes oskaksid vanu tantse ja mänge: „Tantsusid tähendab üles neiu Anna Raudkats, kes Helsingi Ülikooli juures võimlemist õppides üleskirjutamist on harjutanud“ (Kallas 1913).

Samal aastal käiski Anna Raudkats koos Armas Otto Väisäneniga Jõelähtme ning Kuusalu kihelkondades ja Setumaa kogumisreisil. Sealt edasi hakkas Anna Raudkatsi eesvedamisel tekkima Eestis selline nähtus nagu harrastusrahvatants. Kui olid olemas kirjalikud materjalide tantsude õpetamiseks, hoogustus rahvatantsu levik huvitegevusena. Eriti oluliseks tuleks pidada 1920. – 1930. aastate vahemikku, sest just siis hakati aktiivselt harrastama rahvatantsu hobi korras.

Anna Raudkats korraldas Eesti võimlemise ja rahvatantsu kursuseid ning sealt kursustest arenes välja mõte teha eesti omakultuuri õhtu. 19. ja 20. juuni 1926. aastal lavastaja Leo Kalmeti käe all toimuski esimene omakultuuri õhtu, kus osales arvatavasti 380 tantsijat Eestist ja 50 Rootsist ning Leedust. Arvati, et vabaõhuetendusel viibis 10 000 pealtvaatajat. (Aassalu, 1999)

Rahvatantsuga kaasneva treeningu metoodika arenes järgnevatel aastatel hoogsasti. Peale esimest omakultuuri õhtut hakkas järjest tekkima uusi tantsurühmi ning ka viljelevaid suundi: tantsiti nii folkloorseid „muuseumlike“ tantse (nn. „pastlakultuur“) kui ka stiliseeritud ning autoritantse. Toimus ühiskondlik diskussioon võimlemis- ning tantsujuhtide vahel, et milline võiks olla eesti rahvatantsuharrastus ning selle tulemusena hakati ka kirja panema arvatavat eestlastele omast tantsulaadi.

Järgmine oluline murrang rahvatantsus olid I Eesti Mängud 1934. aastal. Esimeste Eesti Mängude korraldamise juures tekkis poleemika, kes on eesti rahvatantsude autor. Tolleks hetkeks oli rahvatantsualasest kirjandusest olemas vaid Anna Raudkatsi 1926. aastal ilmunud „Eesti rahvatantsud“, kus ta oli kirja pannud oma kogumisretkedest saadud tantse, neid mõningal määral ka „soveldades“ (lavastades või seades).

1933. aasta lõpus ilmus „Eesti Spordilehes“ juhtkiri, milles Võimlemise Instituudi juhataja ja I Eesti Mängude üks organisaatoreid Ernst Idla nimetas A. Raudkatsi raamatu sisu üksiku isiku loominguks, Instituut aga soovivat mängudel pigem restaureerida rahvatantse üleskirjutatud andmete alusel (Kermik, 1983: 112).

I Eesti Mängude kavas olid sees Raudkatsi raamatust pärit kolm tantsu: Tuljak, Labajalavalss ja Tüska polka, mille suhtes hakkas Raudkats autoriõigusi nõudma, sest Idla nimetas neid ju autoriloominguks. Tekkis vastuseis, et teiselt poolt on ju tantsude autoreiks tegelikult vanad eestlased ning Raudkats kõiges korjas need tantsud ülesse. Lõpptulem oli see, et peole läinud tantsud seati ümber, et nad ei ühtiks „Eesti rahvatantsudes“ oleva materjaliga ning peo teatmikku lisati ka ääremärkus selle kohta (Kermik, 1983:113 – 114).

Antud näite puhul on huvitavaim tekkinud küsimus tantsu autorluse üle. Kes siis õigupoolest on eesti rahvatantsu autor? Selle tantsu esitaja? Üleskorjaja? Või hoopis kirjapanija? Kas keegi üldse saab rahvatantsu omada?

Kuigi eesti omakultuuri õhtut saab pidada tantsupidude traditsiooni algeks, olid Esimesed Eesti Mängud vormilt sarnased hilisemate tantsupidudele ning seetõttu nimetatakse neid I üldtantsupeoks.

1939. aastal korraldasid peamiselt samad tegijad (E. Idla, U. Toomi, A. Raudkats jt) II Eesti Mängud Kadrioru staadionil. Ettevalmistus oli ulatuslik ning põhimõtteliselt sama nagu tänapäeval: olid kursused tantsujuhtidele, mentorlus, maakondlikud peod jne. Pealtvaatajate sõnul pidu õnnestus ning tantsijaid oli üle 1500. (Aassalu 1999)

1940. aastal valmistuti Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse 20. aastapäeva tähistamiseks, kuid tuli sõda ning rahvatantsuga tegelenud ühingud ja liidud likvideeriti. Rahvatantsu tantsiti edasi inertsist koolides võimlemistundides. Moodustusi ka mõningad isetegevuslikud kunstilised rühmad, kus harrastati ka rahvatantsude tantsimist, kuid 30-ndate tasemele tagasi ei jõutud.

1942. aastal loodi Jaroslavlis Eesti NSV Riiklik Kunstiansambel, kus oli ka rahvatantsuansambel, mida juhtisid Anna Ekston, Enn Loorsoo ja Nadežda Taarna. 1944. aastal ansambel likvideeriti ning Filharmoonia juurde moodustati kutseline tantsurühm. Nendel aastatel toimus omamoodi uusärkamisaeg, sest enamuse sõjaeelse perioodi tantsujuhte jäi siiski Eestisse ning tegutsesid edasi. Tollest ajast on meie rahvatantsuajalukku sööbinud sellised nimed nagu Ullo Toomi, Alfred Raadik, Salme ja Ott Valgemäe, Linda Raus, Linda Malviste, Naima Ebrok, Ilka Tomingas, Roman Pärn, Ellen Kroon, Ellinor Maiste, Leida Järvsaar, Meta Tamm, Liidia Möller jt. Perioodi lõpp-punktiks saab pidada 1947. aastal korraldatud rahvakunstiõhtut, mis toimus üheaegselt XII Üldlaulupeoga. Seda pidu loetakse III Üldtantsupeoks. Kuigi varem oli paar korda ühendatud laulupidu mõningase tantsuga, ei olnud siiani olnud kaks pidu üheaegselt ja ühist rongkäiku.

Järgnevad aastad olid keerulised ja rasked ajad, ideoloogiliste erimeelsuste tõttu mitmed heliloojad arreteeriti ja laulupeokomisjon saadeti laiali, ka senine pidude juht Ullo Toomi jäeti järgmisest (1950. aasta) peo korraldusest eemale. 1950. aasta peole oodati rekordarvu kollektiive, oli öeldud, et las seekord sõidavad peole kõik registreerunud rühmad. Kadrioru staadion oli jäänud kitsaks ning otsustati korraldada pidu Lauluväljakul. Peale esimest proovipäeva Tallinnas aga oli selge, et kogenematu üldjuht Juhan Raude ei suutnud ohjeldada tantsijate armeed ning räägiti rahvakunstiõhtu ära jätmisest.

Ullo Toomi meenutas:

Kuid mida siis teha? Kaks ja pool tuhat rahvatantsijat oli riigi kulu ja kirjadega Tallinna toodud. Piletid kolmele kontserdile ammu välja müüdud. Ja meie tantsijad ise ootasid ka oma pidupäeva...Kaugemale polnud võimalik oma mõttes minna.

Pidi proovima!

Mul oli vaid üks kategooriline tingimus: teha tantsijate hulgas vajalik puhastus, seleksioon. (Kermik 1983: 180)

Nõudpidamiste tulemusena siiski otsustati rahvakunstiõhtu korraldada ja seda pidi tegema üldjuhina siiski Ullo Toomi.

Vaatamata segadustele ja raskustele hakkas rahvatants valdkonnana siiski arenema. Korraldati tantsujuhtide lühikursuseid, toimusid uute tantsude loomevõistlused, asutati Tallinna Kultuurharidusala Kool (Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia eelkäija) ning Rahvaloomingu Maja (tänapäevane Rahvakultuurikeskus) juures alustas kolmekuuline tantsujuhtide kool. 1953. aastal ilmus Ullo Toomi suurteos „Eesti rahvatantsud“, mis tänaseks on tantsijate seas tuntud kui rahvatantsu piibel.

1955. aasta pidu kolis juba Kalevi staadionile ning esmakordselt oli peol eraldi liigina naisrühmad, seni olid naiste ja meeste tantse tantsinud segarühmade tantsijad. Eri rühmaliigid peol oli uudsus. Kõik järgnevad üld- ja koolinoorte tantsupeod kuni 2011. aastani on toimunud Kalevi staadionil.

Järgneva kümnendi jooksul toimus rahvatantsu stabiliseerimine ning iseseisvumine. Repertuaarivalik kasvas pidevalt uusloomingu abil ning üheks lahutamata osaks pidudest ja rühmade repertuaarist sai karakteritants, ehk vennasrahvaste tantsud.

1956. aastal pandi alus Baltimaade üliõpilaste laulu- ja tantsupeole Gaudeamus, millest esimene toimus Tartus. Gaudeamuse traditsioon on tänase päevani elus: 2011. aastal toimus XVI Gaudeamus Vilniuses.

1962. aastal pandi alus koolinoorte tantsupeole, mille idee autor ja eestvedaja oli Alfred Raadik. Edaspidi toimusid noorte peod iga viie aasta tagant selliselt, et üld- ning noorte pidude vahele jääks paar-kolm aastat. Noorte peod on tänaseks päevaks saanud kohaks, kus uued tantsujuhid saavad katsetada uudseid ideid ning lahendusi. V Noorte Tantsupeol katsetas peo üldjuht Mait Agu uudse nähtusena koostada pidu ühtse läbiva stsenaariumi kaudu, mis on tänapäeval tantsupidudel normiks.

1970. aastatest kuni sajandivahetuseni eristub uus periood rahvatantsu arengus seoses põlvkondade vahetusega. Rahvatantsuharrastus hakkas jagunema erinevateks suundadeks. Tekkis folkloorse tantsu liikumine, mille eestvedajaks Eestis oli Kristjan Torop. Tantsukateedri loomise ning Mait Agu karjääri arenguga koos muutus tantsukunst professionaalsemaks. Hakkas hägunema piir rahva- ja showtantsu vahel. Mait Agu kõrtsiteemalised tantsulavastused ja showprogrammid muutsid rahvatantsu definitsiooni.

Loomuliku nähtusena muutus harrastusrahvatants äärmiselt populaarseks iseseisvumise aegu, kuid järgneval kümnendil toimus suur langus rahvatantsuhuvis ning sajandivahetuse paiku tekkis diskussioon, kas sellisel kujul on üldse vaja rahvatantsu harrastada ning pidusid korraldada. Traditsioon aga jätkus ning 2003. aastal kanti laulu- ja tantsupidude traditsioon UNESCO inimkonna suulise ja vaimse pärandi meistriteoste nimekirja.

Elame kiiresti muutuvast maailmas. Rahvatantsu on alati mõjutanud traditsioonid, mood ja massikultuur. Reklaam surub peale järjest uusi stiile ja rütme. Meie pärimuskultuur elab üle vältimatut stiliseerimist, sest esitame oma rahvatantse pealtvaatajatele. Oleme tantsud välja kiskunud nende algsest kontekstist. Määravaks osutub siin tunnetus, sest hea või halva stiliseerituse piir on esitajas endas. Kauge mineviku folklooriteos on tihti tänapäeva inimestele arusaamatu. Mineviku mõtete arusaadavaks tegemine peaks aga tulenema sisemisest vajadusest. Esitaja peab eelkõige sisu tõlkima iseendale, et seda siis publikule esitada. Folkloor ja improvisatsioon on lahutamatud. Kande mõte tantsides peaks olema – loon selle tantsu antud ajahetkes uuesti. Ka tugev stiliseeritus on õigustatud juhul, kui sisu on tähtis esitajale ja mingile osale ühiskonnast. Tantsu edasiandmisel peaksid hingekeeled olema puudutatud, et tekiks resonants ka pealtvaatajate hulgas. (Orav 2012)

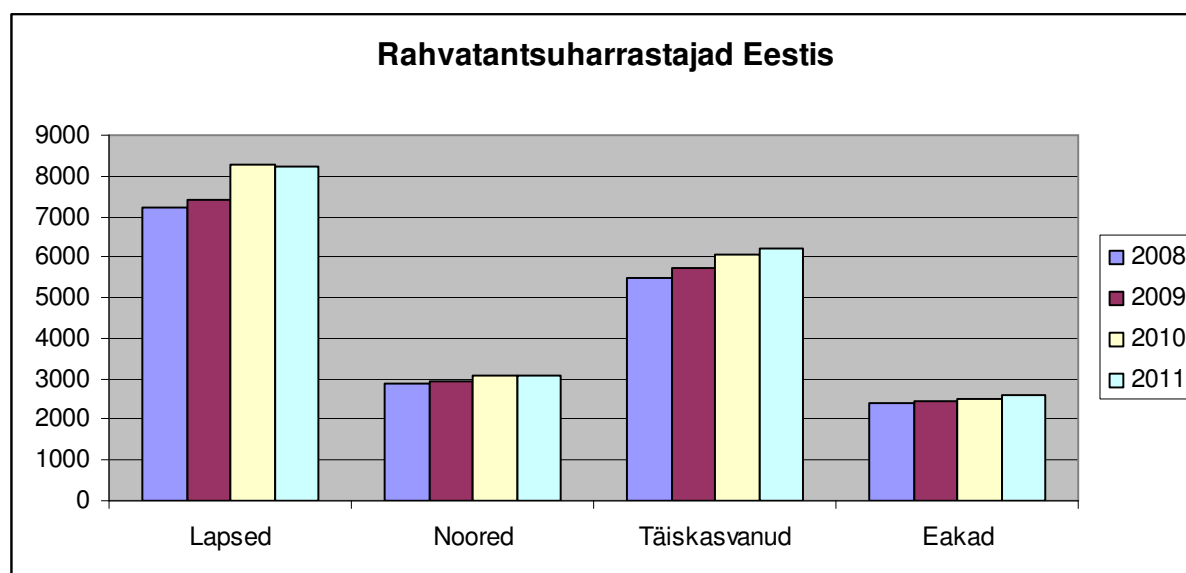
Tabel 2 Üldtantsupeod Eestis läbi aja (allikas: Laulupidu 2012)

Jrk. Nr	Peo aeg	Etendusi	Osalejaid
I	15. - 17.06.1934	1	1500
II	16. - 18.06.1939	1	1800
III	27.06.1947	1	840
IV	21.07.1950	1	1500
V	20. - 21.07.1955	2	3040
VI	19. - 20.06.1960	2	3830
VII	20. - 21.07.1963	3	3824
VIII	18. - 20.07.1965	3	5049
IX	18. - 19.07.1970	3	9997
X	30.06 - 01.07.1973	3	5893
XI	18. - 20.07.1975	5	6033
XII	03. - 05.07.1981	5	7006
XIII	19. - 21.07.1985	4	8273
XIV	28.06 - 01.07.1990	5	8874
XV	01. - 03.07.1994	3	7599
XVI	02. - 04.07.1999	3	8059
XVII	02. - 04.07. 2004	2*	7136
XVIII	03. - 05.07.2009	3	7460

*Peo kavas oli 3 etendust, kuid vihma tõttu jäi üks ära

1.4 Rahvatantsu harrastamine Eestis

Rahvatantsu harrastamise andmed pärinevad Statistikaametist. Statistikaameti andmete kogumise ja töötlemise meetod on 2007 – 2011 aastate vahemikus muutunud, mistõttu ei saa täiesti adekvaatselt võrrelda 2007. aasta (rahva)tantsuharrastajate näitajaid hilisemate aastatega. Alates 2008. aastast on olnud kasutusel sama meetod, nii et 2008 – 2010 statistika on omavahel võrreldav. 2007. aastal ei analüüsitud eraldi rahvakultuuri harrastajaid nagu edaspidi seda tehti, siis oli üldharrastusena märgitud ainult tants. Seetõttu ei ole teada statistikat 2007. aasta rahvatantsu harrastamise kohta.

Joonis 1 Rahvatantsuharrastajad Eestis 2008 – 2011

1.4.1 Laul vs tants

Allolevas joonises on kujutatud protsent kultuuriharrastajatest, kes tegelevad või on tegelenud laulmise või tantsimisega. 2007. aastal oli protsentuaalselt tunduvalt rohkem laulu või tantsu harrastajaid. Arvestades, et 2007. aastal oli noorte laulu- ja tantsupidu ning 2010. aastal üld laulu- ja tantsupidu oleks loogilisem, kui tulemused oleksid vastupidised. Võib arvata, et siinkohal mängib rolli andmekogumise ja –analüüsi meetodite erinevus 2007. ning 2009. – 2010. aastate vahel.

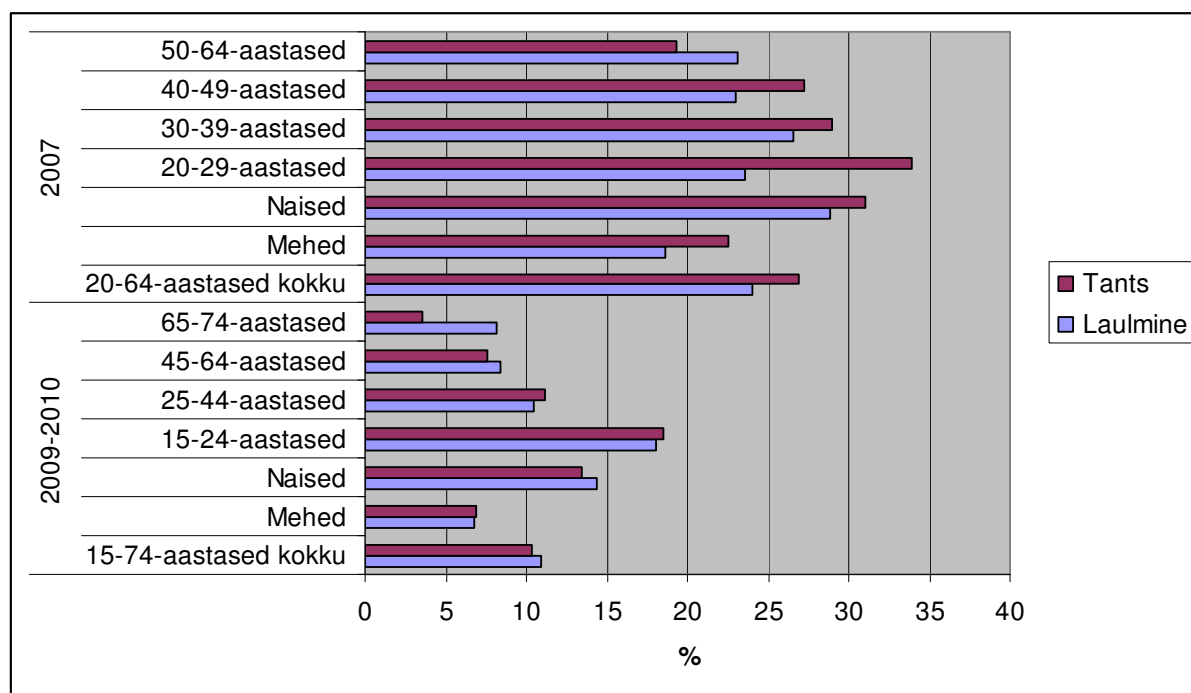
Võrdlusmomenti kahe perioodi vahel raskendab ka vanuserühmade erinevus. 2009-2010 olid üldvalimis 15-74-aastased, kuid 2007 20–64-aastased. Ka koondatud vanusegrupid eristuvad kahe perioodi vahel.

Siiski konkreetses perioodis on laulmisega ja tantsimisega tegelejate protsendid võrreldavad.

2007. aasta on selgelt näha tantsimisega tegelejate ülekaalu laulmisega tegelejate üle. Ainus vanusegrupp, kus laulmisega tegelejaid oli rohkem, oli 50–64-aastaste seas. 2009.-2010. aastal on laulmisega ja tantsimisega tegelejate protsendid juba võrdsemad ja kohati ületab laulmisega tegelejate arv tantsimisega tegelejate arvu.

Selgelt on näha, et naiste osakaal nendel perioodidel ületab mõlema harrastuse puhul meeste osakaalu. See erisus on ilmnenu ka tantsupidudel, kus naisrühmade liikides on peole pääsemise konkurents tihedam, kui ükskõik, mis segarühma liigil.

Joonisest selgelt eristub ka noorimate vanuserühmade aktiivsuse ülekaal laulmises ja tantsimises võrreldes teiste vanuserühmadega.

Joonis 2 Kultuuriharrastajad, kes tegelevad laulmise või tantsimisega

1.5 Tantsupeod mujal

Eesti laulu- ja tantsupidude traditsioon on kantud UNESCO vaimse kultuuripärandite kaitse konventsiooni nimekirja koos Läti ja Leedu laulu- ja tantsupidude traditsiooniga.

Laulu- ja tantsupidude juured ulatuvad aga hoopis 19. saj Kesk-Euroopasse, kus spontaansed folkloorifestivalid arenesid organiseeritud üritusteks. 1843. aastal 5. juunil toimus Zürichis, Šveitsis esimest korda organiseeritud laulupidu Euroopas. Sealt edasi levis traditsioon Saksamaale ning pidas vastu kuni Hitleri fašismi võimule tulekuni. (A Word... 2012)

Esimene laulupidu Baltimaades oli Eesti oma(1869), kuid juba 1873 korraldati ka Lätis laulupidu. Leedu laulupidu toimus aga poliitilistel põhjustel oluliselt hiljem, 1924. aastal. Kuigi Baltimaades kogus traditsioon jõudu, hakkas mujal Euroopas see hääbuma ning peagi lõpetati huvi puudumise tõttu mujal Euroopas mastaapsed laulufestivalid ära. (ibid)

Läti laulupidude eesmärgiks oli ühendada lätlasi ühise identiteedi tekkimiseks, mis aitaks jõuda oma riigini. Sarnaselt Eestile oli ka Lätis Nõukogude Liidu okupatsiooni ajal laulupidude sisus kontekstuaalne nihe. Laulupidu oli rahvusluse sümbol, kuid pidi sisaldama ka punapropagandat. (Об истории... 2012)

Lätis liitus tantsupidu laulupeo traditsiooniga 1948. aastal, kuid jällegi sarnaselt eestlastele, on lätlaste tähendusväljas domineerivam siiski laulupidu. Ka lätlased kutsuvad end laulurahvaks ja nende levinud vanasõna ütleb, et igal lätlasel on oma laul laulda. (ibid)

Leedus peetakse tantsupeo alguseks aga 1937. aastal organisatsiooni Noor-Leedu poolt korraldatud festivali, kus 448 tantsijat üle riigi valiti tantsima Leedu rahvatantse (Lithuanian...2012).

1.6 Rahvatants kui uurimisvaldkond

Enne kui asuda uurima tantsupidude või rahvatantsu meediakajastust, tuleks küsida, milleks üldse on vaja uurida rahvatantsu? Miks selle kajastus peaks meid huvitama?

Rahvatants eristub teistest tantsuliikidest on pärimuslikkuse tõttu, mida vaataja eeldab igast rahvatantsust näha. Vaadates mõnd üksikut rahvatantsu või rahvatantsuetendust on publik häälestunud nägema traditsionaalsust ja konkreetsele rahvusele omast liikumist, mida ta alati aga ei näe.

Rahvatantsu saab panna esindama kogu rahvast tänu levinud arusaamale, et need tantsud pärinevad rahva kõige puhtamate ja autentsemate väärtuste ürgallikast ning rahvatantsud, –muusika ja –rõivad on ajatud ja põlvnevad eelajaloolisest perioodist. Muusika, tants ja rahvarõivad esindavad iga etnilise rühma ühist ja autentset päritolu. /.../ Seega valides traditsioonilise tantsu, mis on väidetavalt visuaalselt kõige vaatamängulisem lavaline väledusvorm (rikkumatuid noori kujutatakse harrastamas kosutavat rahvakultuuri), saavutatakse üdini poliitiline eesmärk kujutada ja esindada rahvust essentsiaalse tervikuna, n-ö *mittepoliitisel, süütu ja loomulikult* kultuurilisel moel. (Shay 2011:)

Shay mõttest kõige olulisem on esindamise osa, sest tõepoolest rahvatantsija esindab oma riiete, käitumise ja tantsuga konkreetset paikkonda ja üldisemalt Eestit. Eriti oluline on seda teadvustada välismaalaste ees esinedes või välisreisidel. Publikult ei saa eeldada mõistmist, et tegemist on uusloominguga, mitte traditsiooniga. Seetõttu peaks tantsurühm tunnetama endal vastutust esindada eesti kultuuri korrektset ning täpsustada üle, kui tegemist on pärimusliku või autori poolt loodud tantsuga.

Rõhutaksin siinkohal ka Shay sõnakasutust, et esindajate autentsus tuleneb levinud arusaamast, et rahvatants on pärit pärimuslikust algest. Tänapäeval see tegelikkuses nii enamjaolt ei ole, kuid arusaama kummutamiseks on vajalik publiku informeerimine.

Bottomley toob välja tantsurühmade võimu esindamisel Austraalia festivalide näitel: „Representatsioon on märgatav kui rahvuspühasid tähistatakse traditsionaalse tantsuga ja publik alistub kunstlikult harmoonilisele vaatamängule. Austraalias esitatakse seda harmooniat multikultuursetel festivalidel, kus tantsurühmad esindavad „etnilisi kogukondi“. Sellist representatsiooni on kritiseeritud kujutatavate pisendamise tõttu. See annab teatud võimu defineerida, kirjeldada, tegutseda kellegi teise nimel.“ (Bottomley 2009: 84). Eesti mõistes võib vaadelda neid “etnilisi kogukondi” eelnevalt mainitud Setu kultuuri näitel.

Tantsupidu esindabki eesti rahvast ja selle kultuuri ning mõnikord tuuakse sisse mõne konkreetsema paiga representatsioon. Kuigi asjatundjad ning peo korraldajad ise võivad teadvustada fakti, et tantsupeo näol ei ole tegu eesti rahvatantsu tõese representatsiooniga, ei jõua see info publiku teadvusesse.

Becker (1976) vaatab kunstiteost koordineeritud tegevuste tulemusena, mille loomises võtavad osa kõik, kes annavad oma panuse lõpptulemi tekkeks. Tantsupeo kontekstis võib lõpptulemi loojateks pidada ideekavandi loojat, üldjuhti, liigijuhte, assistente, tantsijaid, fonogrammidega seotud inimesed (heliloojad, muusikud), tantsuõpetajaid, aga ka lapsevanemaid, kes rahastavad lapse hobitegevust. Kunstiteose kaudsed loojad on ka väljaku märgistajad, rahvariiete valmistajad ning ka publik ja kriitikud. Selles kontekstis võib pidada ka meediat üheks tantsupeoetenduse tegelaseks, sest meedias ilmunud lood tekitavad konteksti ja mõistmise publiku seas antud etendusest, ehk meediakajastus aitab luua kunstiteose kriitikut antud olukorras.

Mudel tantsupeo tantsu levikust

Antud mudeli kese on lihtne lineaarne liikumine looja-tants-õpetaja-tantsija-publik, mis on jaotunud kolmeks suuremaks tähendusväljaks. Esimene väli esindab tantsu ennast tema loodud kujul, nii nagu looja teda on teinud. Looja on sulgudesse pandud, sest tantsupeo kontekstis on mõnel harval juhul tegemist folkloorse tantsuga, millel ei ole konkreetset loojat vaid see seatakse väljakul esitamiseks, sellisel juhul ei eelne tantsule looja vaid tants on enne ja siis järgneb seadja. Folkloorirühmade repertuaaris võib selline olukord esile tulla tihedamini.

Kogu mudel on esitatud lineaarses liikumises läbi erinevate sihtgrupiväljade kasutatavate vahendite kaudu. Noolega tähistatud märksõnad on vahendid, mille kaudu antakse edasi tants sihtgrupile, kaldkirjas olevad märksõnad kirjeldavad antud väljas mõju omavaid tegureid, mis võivad tantsu vastuvõtmist mõjutada. Vahendid ja muud tegurid kokku moodustavad tähendusvälja, mille sees keskne sihtgrupp tantsu mõistab, mõtestab ning annab edasi.

Nii sihtgruppidele tantsu edasiandmise vahendid, kui sihtgruppide poolt tantsu vastuvõtmist mõjutavad tegurid on paigutatud mudelis vertikaalselt vastavalt tantsu mõjutavate tegurite ning vahendite kontrollitavusele laulu- ja tantsupeo toimkonna poolt. Keskmost üleval ääres on kontrollitav tegur või vahend ning all ääres on juhuslik tegur või vahend.

Esimene väli sisaldab endas muusikat, ideed ja tantsu, mis tantsupeo kontekstis võivad olla võrdsed või hakkab mõni nendest domineerima ning alati ei pruugi domineerijaks olla tants. Heaks näiteks on 2009. tantsupeol seatud liikumine loole „Tuulevaiksel ööl“. Tantsulist liikumist polnud seal eriti ollagi, ometi see lugu osutus peo kulminatsiooniks just oma tugeva muusikalise ning ideelise vormi tõttu.

Esimese ja teise välja vahelisel piiril asuvad otsustajad ning prestiiž. Otsustajad tähendab tantsujuhte ja –spetsialiste, kes hindavad konkreetse tantsu tantsupeole sobivaks. Selles vahelüli toimuvad uute tantsude konkursid ja peo ideedekavandite esitamine. Otsustajate lüli on vahelüli kahe välja vahel ning antud mudelis ei ole eraldi väljana välja arendatud. Siia olen lisanud ka prestiiži märksõna, sest otsustajad on subjektiivsed isikud, kes valivad tantse skaaladel meeldib-ei meeldi ning sobib-ei sobi. Siinkohal toon välja prestiiži, sest peo kunstiline meeskond saab valida tantse enda hoiakute põhjal.

Tantsu looja ja otsustajate väljast järgmine on tantsuõpetaja ning tantsija väli. Tants jõuab õpetajani läbi tantsukirjelduste, seminaride ning mentorluse. Tantsukirjelduste ning seminaride kaudu saab peo toimkond ise otseselt mõjutada, millisena tants jõuab õpetajani ja seeläbi ka tantsijani. Näiteks halvasti tehtud kirjelduse või ebaõnnestunud seminariõpetuse kaudu tekib õpetajal juba alguses negatiivne seos tantsuga, mis võib üle kanduda ka tantsijale. Tantsu sisust aru saamine on samuti kontrollitavale poolele pandud, sest peo toimkonna üks töö on selgitada õpetajale/tantsijale ning hiljem ka publikule tantsu sisu ja mida läbimõelduna seda tehakse, seda kontrollitavam on tulemus.

Mentorlus on praegusel hetkel paigutunud veel juhuslikuma poole peale, kuid vaikselt liikumas ülespoole. Nimelt, on olemas organiseeritud mentorluse süsteem rahvatantsuõpetajatele, kuid selle kättesaadavusest ei olda teadlik ning õpetajad ei oska kasutada seda süsteemi. Kohati kasutatakse juhuslikku mentorlust, kui rühma õpetaja juhtumisi tunneb isiklikult tantsu autorit või liigjuhti ja palub mentorlust teenena. Samas kasutatakse mingil määral ka organiseeritud mentorluse süsteemi tantsude õpetamisel, kuid kuna see sõltub siiski õpetajate enda huvist ja oskusest küsida seda, siis on see praegu juhuslikum.

Õpetajate ja tantsijate väljas on juhuslikud tegurid, mis mõjutavad tantsu omandamist: konkreetse tantsu raskusaste, varasem kokkupuude selle tantsuga ning isiklik sümpaatia selle tantsu vastu. Need tegurid võivad avalduda nii õpetajate kui tantsijate puhul ning ei pruugi ühe rühma siseselt samad olla. Tantsu raskusaste on juhusliku poole peal, sest rühmade tasemed siiski on veel väga kõikuvad liigisiselt.

Enne tantsu publikuni jõudmist tulevad jälle mängu otsustajad: tantsupidude ülevaatused, kus määratakse igale rühmale kategooria ning otsustatakse, kes pääseb peole ning kuhu konkreetseid rühmi(tantsijaid) paigutatakse. Ka siin mängib rolli prestiiž, sest on välja kujunenud teatud rühmade puhul kategoriseerimise ning paigutamise traditsioonid, mis sõltub nii rühma juhendaja prestiižist, rühma oodatavast kvaliteedist, kui ka varasemast praktikast antud rühma puhul. Kuigi on kindlaks määratud kategoriseerimise reeglid ja hindajad, juhtub tihti, et rühma kategoriseerija on konkreetse rühma juhendaja ning ta hindab subjektiivselt.

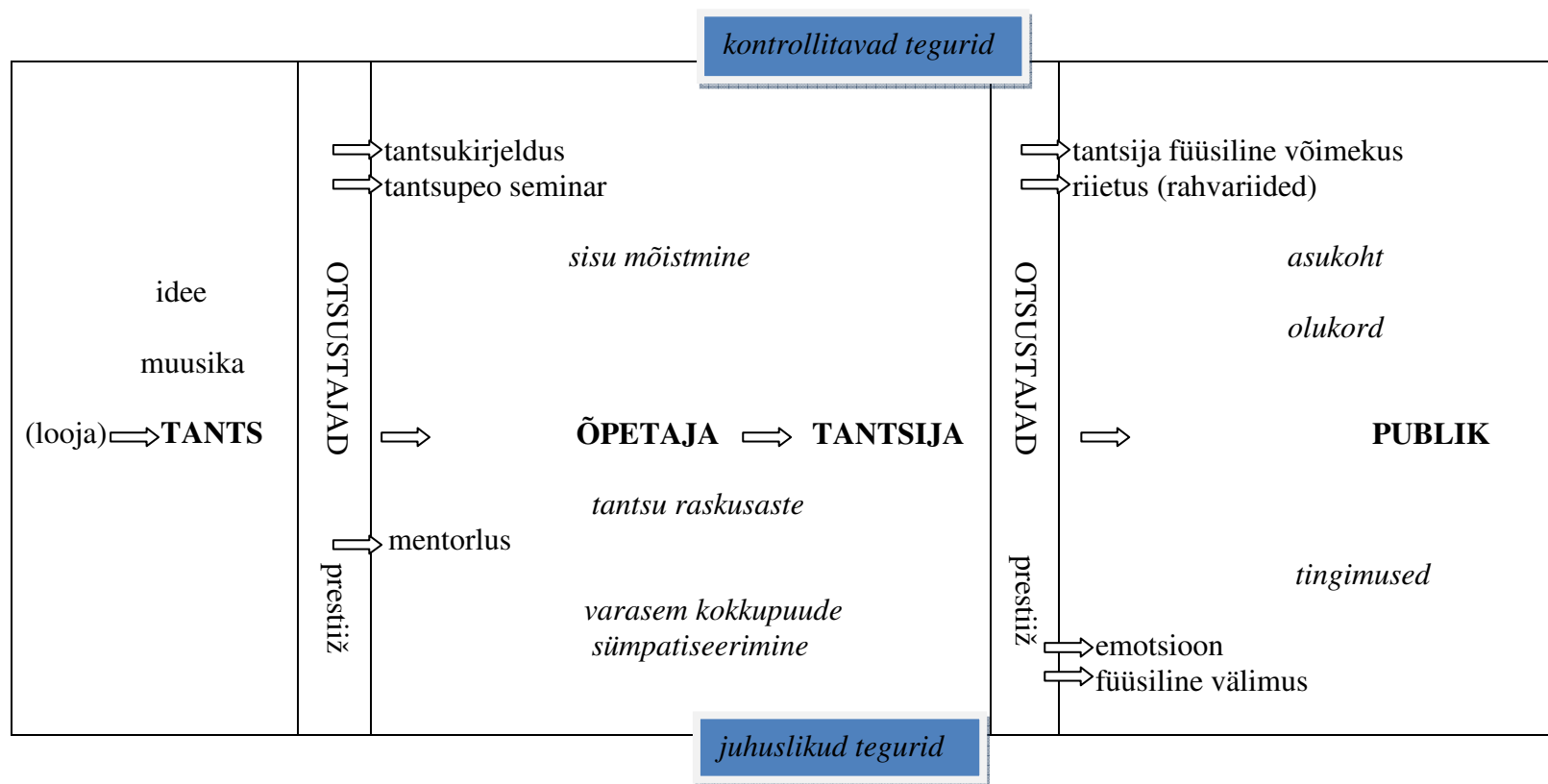
Järgmine tähendusväli on publiku oma. Publik saab tantsu läbi tantsija tõlgenduse ning kontrollitavatest vahenditest on tantsija puhul tema füüsiline võimekus tantsu esitamisel ja riided, mida ta esitamisel kannab. Neid asju kategoriseerimisel kontrollitakse, ühtsustatakse ja hinnatakse. Tantsija poolt juhuslikumad vahendid tantsu publikule esitamisel on tantsija füüsiline välimus ja väljakul valitsev emotsioon. Füüsilise välimuse all pean silmas konkreetse isiku füüsilisi tunnuseid, nagu nahavärv, kehakuju, juuste värv jms. Pidu vaatav publik näeb juhuslikke „kõneisikuid“ tantsus, sest tantsijaid on korraga väljakul sadu kuni tuhandeid ning ei saa kontrollida kelle peale vaataja pilk jääb. Sama kehtib ka emotsiooni puhul, kuigi proovides võidi tantsijale selgitada tantsus taotlevat emotsiooni ning ta võis isegi sellest aru saada, on temal esinemise hetkel tekkiv emotsioon peegeldus konkreetsest olukorrast, mis hetkel toimub ja ei pruugi tantsu sisuga kokku minna. Näiteks, kui keset tantsu tantsijal hakkab mõni riideese seljast ära kukkuma, siis ta keskendub enda hetkeolukorrale, mis muudab ka tema väljendatavat emotsiooni.

Lisaks tantsija poolt edasi antule mõjutavad publikut ka muud tegurid. Kontrollitavatest teguritest on asukoht viimaste pidude valguses eriti selgesti tunnetatav, ehk kas tantsu esitatakse Kalevi staadionil või lauluväljakul. Ka olukord on kontrollitavate tegurite all. Olukorra all pean silmas just esinemisolukorda, kas tantsija tantsib väljakuproovis, peaproovis või näiteks viimasel etendusel.

Juhuslikest teguritest on publiku puhul mõjuriks konkreetse olukorra tingimused, kuhu alla lähevad näiteks tantsu nägemistingimused, ehk kui hästi näeb publik tantsu (viimase peo

näitel: päike paistab silma või vari langeb tantsijatele), kui mugav on istuda/seista ning isegi see, mis ilm väljas on.

Antud mudel eelkõige üritab edasi anda ühe tantsu konteksti, mis ta omab erinevate sihtrühmade juures. Nende kontekstide selgitamine tähendusväljades nõuaks suuremahulist uurimistööd igas sihtgrupis eraldi ning seetõttu olen piirdunud kirjeldamisega.

Mudel 1 Tantsupeo tantsu levik läbi tähendusväljade

2 Kommunikatsiooniteoreetilised lähtekohad

Kommunikatsiooniteoreetiliste lähtekohtade all vaatlen, kuidas on tantsu ja tantsupeo kontekst käsitletav kommunikatsiooniteooria valguses.

2.1 Kodeerimine-dekodeerimine

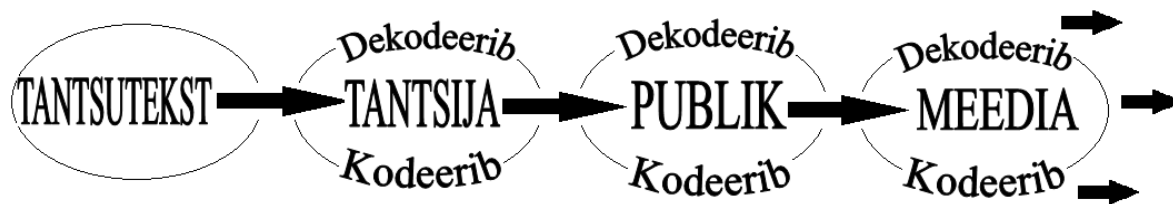
Stuart Hall (1973) kodeerimise-dekodeerimise mudeli järgi on teabe mõju sõltuv arusaamast, et see on tähenduslik diskursus ning seda saab tähenduslikult dekodeerida. Enne kui teave saab mõjuda subjektile mingit moodi, peab seda eelnevalt tähenduslikult dekodeerima (Hall 1973: 3). Dekodeerimise puhul mängib rolli sotsiaalne kontekst, milles auditoorium asetseb ning juhul kui see ei ühti kodeerija kontekstiga, võib sõnum muutuda mitmetähenduslikuks. Auditoorium võib dekodeerida teavet alternatiivsel või koguni vastandlikul viisil. Teabe kodeerimine ei taga selle teabe vastu võtmist samas tähendusväljas. Et vähendada auditooriumi kontekstuaalseid dekodeerimismõjusid olen kitsendanud oma meediakajastuse analüüsi just eestikeelsele trükimeediale. Kuigi etniline kodeerimine-dekodeerimine oleks väga huvitav uurimisaines, on erinevatest rahvustest lugejatel liialt erinevad sotsiaalsed kontekstid, milles sõnumeid lahti mõtestada. Siin hakkaksid suuremat rolli mängima juba justnimelt kontekstuaalsed mõjud ning võimalik, et tekstilised kodeeringute olulisus väheneks.

Lisaks tantsupeo meediakajastuses toimuva kodeerimisele ja dekodeerimisele läbib tantsupeo diskursus mitmeid kodeerimise-dekodeerimise välju, kuna tantsupeol toimub kommunikatsioon juba enne meediakajastuse teket. Intervjueeritavate valimisse kuuluvad eksperdid on kõik tegelenud varem rahvatantsuga ning seetõttu omavad ka sügavamate kihtide kontekstuaalseid teadmisi antud teemal, kui mõni muu reporter. Ühelt poolt mõistavad nad paremini peol esinevate märkide tähendust, kuid teiselt poolt võib see seade lugejale teatavad implitsiitsed eeldused, sest teabe võib sisaldada rohkem tähendusi kui lugeja sealt tõlgendada suudab. Ekspertintervjuude juures ongi üheks aspektiks eeldused, mida rakendatakse lugejale ning kui haritud lugejat ajakirjanikud endal tunnetavad. Seda aspekti uurin ekspertintervjuudest sihtrühmade ja meediakajastuse eesmärkide teemade kaudu.

2.2 Tantsupeol toimuv kommunikatsioon

Tantsupeo ja tantsu kontekstis toimub kommunikatsioon mitmel tasandil (vt. mudel 1). Esmane kommunikatsioon toimub läbi tantsu enda ning seda mõjutavate tegurite. Tantsutekst on eraldi tekstiliigina loetav ja vajab samasugust kontekstuaalset ning ka lingvistilist tunnetust nagu keeleline tekst. Tants ise on teave, mida saab kommunikatsiooni kaudu edasi anda ja publik dekodeerib seda vastavalt oma tähendusväljale. Järgmine etapp kommunikatsioonis on tantsija kommunikatsioon auditooriumiga. Lisaks tantsutekstile annab tantsija edasi ka oma isiklikku teksti. „Tants on emotsioonide väljendus“ armastas öelda legendaarne tantsupedagoog Mait Agu (Ammas 2010: 89) ning just tantsu kaudu kommunikeerivad tantsijad oma emotsioone ja ka tantsu emotsioone vaatajaile ning ka oma tantsupartnerile või rühmale). Tantsija oskusest sõltub ka tantsu sisse kodeeritud teksti jõudmine auditooriumini. Kolmandaks etapiks võib pidada väljakul toimuva dekodeerimine auditooriumi poolt ning kodeerimine keelelisse teksti, mis väljendub meediakajastusena. Siinkohal tekivad juba vastuolud, et kes on kommunikeerija tantsupeo ning antud töö kontekstis ajalehe vahel. Tantsupeo kui sündmuse representatsioon sõltub sellest, kes teda kodeerib ümber keelelisse teksti. Kui jääb vahele mudelis toodud publiku lüli ning meediasse kommunikeerib otse tantsija, jääb vahele ka üks dekodeerimise-kodeerimise protsess. Ühelt poolt otse tantsuväljakult kommunikeerudes meediasse tulevad ehedamad ja realistlikumad sõnumid, kuid teisalt, on kohati sõnumi nägemiseks ja mõistmiseks vajalik olla publiku rollis. Väga lihtne näide tantsupeost on näiteks väljakul loodavad mustrid, mida tantsija ei tunnetata võttes osa sellest joonisest, sest see konkreetne kommunikatsiooni on suunatud visuaalselt publikule. Tantsija jaoks on väljakujoonis lahtikodeeritult teave, kuhu ta mingil hetkel peab end paigutama, publiku jaoks on aga väljakujoonis lahtikodeeritult kujutis, mis omab veel omakorda laiemat tähendust, kui lihtsalt sirge rivi.

Klassikalise tantsupeokajastuse järgi peaks olema tantsija ja meedia vahel publik, kes vaatab tantsupidu kui sündmust kõrvalt. Viimase lüli vahelejätmise tagajärgi oskavad avada täpsemalt just ajakirjanikud ise, kes otse väljakult raporteerivad tantsupeo ajal.

Mudel 2 Tantsupeo kommunikatsiooni mudel

Iseri (1980) käsitluse järgi on kirjalik teos bipolaarne: teosel on kunstiline pool ja esteetiline pool. Kunstiline pool on autori tekst ja esteetiline pool on lugeja poolt saavutatud mõistmine (Iser 1980: 21). Kui aga tekst on jaotunud kahe polaarsuse vahele, on selge, et teave ise ei saa olla identne ei kunstilise poolega tekstiga) ega esteetilise poolega (tähendusega). Iser (ibid) pakub välja, et teabe virtuaalne positsioon on teksti ja lugeja vahepeal, kus ta on kahe pooluse kokkupuute tulemusena, ehk siis ei ole olemas teost kui sellist, ilma teksti ja lugeja vahelise seoseta. Kuna antud uurimustöö keskendub loodavale tekstimaterjalile ning jätab auditooriumi analüüsist välja, on eeltoodud käsitluse järgi võimalik kirjeldada üht polaarsust teabe tähendusest. Kvantitatiivne tekstianalüüs annab ülevaate tekstist kui niisugusest, kuid selleks, et uurida teksti omandatavat materjali on vajalik lisada juurde polaarsuse teine osa: auditooriumiuuring.

2.3 Representatsioon

Antud uurimuse keskseks terminiks kommunikatsioonis on representatsioon.

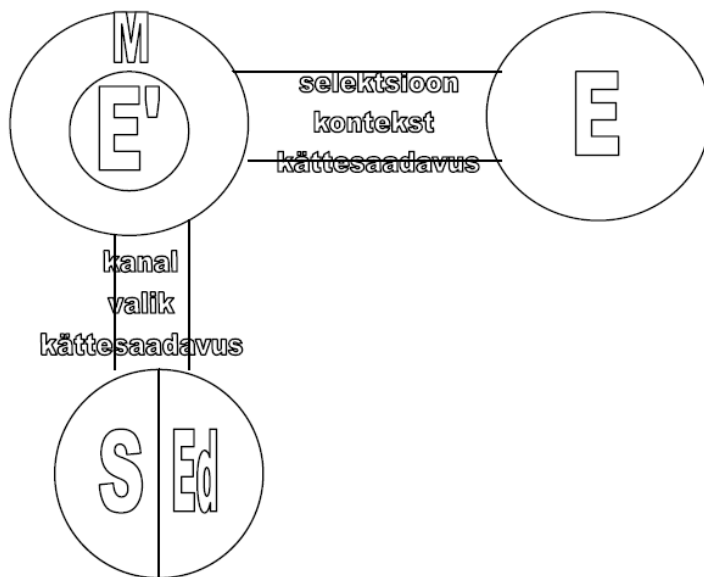
Representatsioon on viis, kuidas maailm on sotsiaalselt konstrueeritud ja representeeritud, läbi mille me loome omale tähendusi. Kultuurilised representatsioonid on ümbritsetud spetsiifiliste sotsiaalsete kontekstidega, milles neid toodetakse, rakendatakse, kasutatakse ja mõistetakse. (Kõuts-Klemm ja Korts 2010)

Eristatakse kahte representatsioonisüsteemi: mentaalsed representatsioonid, mis koosnevad erinevatest viisidest, kuidas abstraktsed nähtused on meie peas organiseeritud ning keelest, mis annab võimaluse ideed ja käsitlused edasi anda (Hall 1997: 17 – 18). Mentaalse representatsioonisüsteemi kaudu omame arusaamasid erinevatest mõistetest, kuid ilma keeleliste märkideta ei oma mõisted konkreetseid tähendusi. Rahvatants ja eestlus on mentaalselt seonduvad mõisted, mida aga väljendatakse keeleliselt tantsupeo kontekstis.

Hall (1996) räägib ka etnilisest representatsioonist kui erinevuste integratsioonist, mis on kindla kultuuripoliitika tagajärg. Laulu- ja tantsupidu on mastaapne representatsioon etnilisusest, sest kogu üritus on üles ehitatud ühele konkreetsele rahvusele: eestlusele. Peo kontekstis on uurimiskohaks just see, kuidas kujuneb etniline integratsioon representatsioonis, ehk kas ja kuidas on näiteks eristatud erinevaid rahvuseid ja kuidas on kajastatud vene kogukonnad laulu- ja tantsupeo protsessis.

2.4 Kommunikatsiooni kontekst

Gerbneri võti (1956) on rakendatav tantsupeo kui sündmuse puhul. Subjekt (M) ei saa võtta sündmust (E) tervikuna vastu võtta, sest teda mõjutavad kontekst, selektsioon ja kättesaadavus. Subjekt, kes ei tunne konkreetse sündmuse konteksti ei mõista selle tähendust antud ajahetkel. Tantsupeo puhul on lisaks tantsu kontekstile (vt. tantsupeo tantsu mudel) juures ka ühiskondlik kontekst, mida saab seostada tantsuplatsil toimuvaga. Nõukogude Liitu kuuludes olid üheks kohustuslikuks osaks tantsupeost teiste rahvaste tantsud ja ka tantsupidude ühendamise teatud sotsialistlike tähtpäevadega (Orav 2012) ning tänapäeval vaadates konkreetset sündmust on subjekti vastuvõetud kujutis sündmusest erinev tolleaegsest sündmusekujutisest.

Mudel 3 Gerbneri võti (Kõuts-Klemm & Korts 2010)

Gadamer (2002) toob arusaamise mõiste juurde ajalise aspekti arutledes tekstide kaasaegsuse üle. Ta käsitleb mõistmist kui kaasaja ja mineviku ühtesulutamise protsessi (Gadamer 2002), teksti vastu võttes kaasajal mängib rolli mineviku aspekt nii lugeja enda kui teksti puhul. Lugeja sulatab kokku kaasaega minevikuga lisades kaasajal loetut teksti minevikus omandatud kontekstile. Samas võib tekst olla ka orientiirpunktiks minevikust, mida subjekt loeb kaasaja kontekstis ning tekibki arusaamine mineviku ja oleviku ühtesulutamisel. Selle töö kontekstis on minevikuks tantsupeo traditsionaalsus ja rahvatantsu olemus. Peol on läbisegi tantsud minevikust ja kaasajast esitatud mineviku rõivastuses. Publik loob kujutluspildi tantsupeosündmusest varasemaid kogemusi arvestades ning ei loe enam ainult antud hetkel toimuv tantsupeolavastus, kuid tähendust võib mõjutada kogu tantsupeotraditsiooni ajalugu.

Subjekt loob oma kujutise sündmusest sobitades väliseid stiimuleid sisemiste arusaamadega, mis on mõjutatav kultuuri poolt, sest sisemised arusaamad on arenenud kultuurilise kogemuse tulemusena, mis tähendab, et inimesed eri kultuuridest võtavad reaalsuse vastu erinevalt (Fiske 2002: 26).

Vertikaalselt muutub subjekti (vaataja/osaleja) nägemus sündmusest (tantsupeost) teabeks, mis koosneb sisust ja vormist. See teave oma sisu ja vormiga ongi osa, mida üritan oma tööga kaardistada.

Gerbneri mudelis on teabe sisu ja teabe vorm koos ühe tervikuna ning koos moodustavad teabe sündmuse kohta. Ilma vormita ei eksisteeri ka teabe sisu, on olemas vaid soov või vajadus end väljendada, kuid teave saab endale konkreetse sisu koos vormiga (Fiske 2002: 26). See aspekt ongi antud töö keskmeks, ehk ei eksisteeri kommunikatsiooni ilma vormita ning minu töö uuribki, missugune on tantsupeo kommunikatsiooni vorm.

Publik ei ole alati lugev (jälgiv) subjekt, keda mõjutatakse tegijate poolt, sest publik võib teate vastuvõtmise hetkel teha ka muid tegevusi, mis takistavad tal aktiivset lugemist (Chen 1996). Tantsupeo etenduse kui sõnumi puhul on siin palju faktoreid, mis mõjutavad sõnumi vastuvõtmist: kas auditoorium istub või seisab, peab pikniku, joob kalja, jms. Tantsupeo meediakajastuse puhul samuti ilmnevad auditooriumi lugemise kontekstid: tekst, mida loevad tantsijad ise väljakul proovis olles enda kohta omab teistsugust tähendust, kui näiteks sama tekst argises kodumiljööös. Samasugused mõjutavad tegurid võivad mängida rolli ka tantsupeo meediakajastuse loomise juures.

Chen (1996: 317) toob sisse ka teksti konteksti mitmekesisust sõltuvalt subjekti lugemise intensiivsusest, ehk põhjaliku lugemise tagajärjel võib auditoorium kalduda kõrvale kohalikust kontekstist ja minna teksti arusaamise kõrgematesse tasanditesse.

2.5 Kommunikatsiooni hermeneutiline eesmärk

Ühe aspektina võib vaadelda tantsupeo meediakajastust hermeneutilise sisuga, mis aitaks tantsupeo sündmust mõista. Sikk (1984) uurides tantsupidude kajastust raadios jõudis järelduseni, et kuna tantsupeo etendus on visuaalne üritus, tuleb teistel meediumitel (tema puhul küll auditiivsel) pakkuda auditooriumile midagi, mida nad mujalt ei saaks. Ta pakkus, et raadio puhul võiks kajastus informeeriva (kirjeldava) funktsiooni asemel täita hoopis harivat funktsiooni (Sikk 1984:52):

Hariva funktsiooni domineerimisel saaks reportaaži eesmärgiks tuua tantsupeole võimalikult haritum, tantsukultuuri sügavamalt mõistvam vaataja. Eesmärgi saavutamiseks tuleks anda reportaaži käigus teavet

- 1) eesti tantsukultuurist
- 2) rahvatantsupidude ajaloost,
- 3) tantsutegelastest,
- 4) rahvatantsu ja tantsimise tänasest olukorrast ja tasemest,

5)peoks ettevalmistumisest,

6) peol tantsitavate tantsude loomisest, ajaloost, mõttest.

Gadameri (2002) teksti interpreteerimise kontekstis ei saa kunagi mõista täielikult seda mis on, ehk teksti kätketut ei ole võimalik mõista selle kogu ulatuses. Tantsupidu kui sündmus eksisteerib rahvuse kollektiivses teadvuses väljaspool kommunikeeritavaid vahendeid ning täielikult ei olegi seda võimalik väljendada teksti kaudu, kuid see, mida väljendatakse, see muutub auditooriumi jaoks tõeks.

Hermeneutilise käsitluse jaoks on aga oluline ainult üteldust (kirja pandust) aru saada, mille jaoks on keele funktsioneerimine pelk eeltingimus. Selleks, et tekst täidaks oma ülesannet ja see saaks ilma takistusteta mõistetud, peab see tekst olema loetav. (Gadamer 2002: 256)

Teksti loetavus on oluline mitmel tasandil. Eelnevalt mainitud etnilise integratsiooni tasandil võib tekkida probleem teksti loetavusega keelebarjääride tõttu. Tantsukeel võib olla rahvusvaheline aga tantsukajastus toimub siiski mingis konkreetses keeleruumis, mis seab piirangud vastuvõtvale auditooriumile. Võib tekkida ka vastuolu teksti looja ja sündmuse tegelaste vahel, kus näiteks tantsupeol osalejad ei oska lugeda ajakirjaniku teksti just keele mitteoskamise tõttu.

Teine aspekt teksti loetavuse juures on kui laiendada hermeneutika käsitlust ka pildilisele tekstile (mida kommunikatsioonis tihtipeale käsitletakse võrdväärseks kirjaliku tekstina). Pildi loetavus samuti sõltub teatud “keele” mõistmisest. Kui näiteks ilmub ajalehes pilt tantsijatest, kes janu kustutamiseks pritsivad teineteist veepudelitega ja joovad aiavoolikust voolavat vett, võib konteksti mitte tundes selle sisu tõlgendada väga erinevalt. Tantsupeost kauge inimene ei pruugi mõista “keelt”, mida kasutatakse tantsuväljakul ja tihtipeale ka ajakirjanduses.

“Eelmõistmine, tähendusootus ja seega kõiksugused asjaolud, mis pole kätketud mitte teksti kui niisugusse, mängivad oma rolli käsitamise jaoks” (Gadamer 2002: 257). Siin toob Gadamer sisse lisaks keelele ka tähendusootuse, mis omab suurt rolli tantsupeo kui traditsionaalse ürituse puhul. Aastatepikkune kogemus tantsupidude korraldamises ning selle kajastamises on tekitanud lugejatele teatud ootushorisoni, mis kätkeb endasse väga sügavat konteksti tundmist ja implitsiitsust.

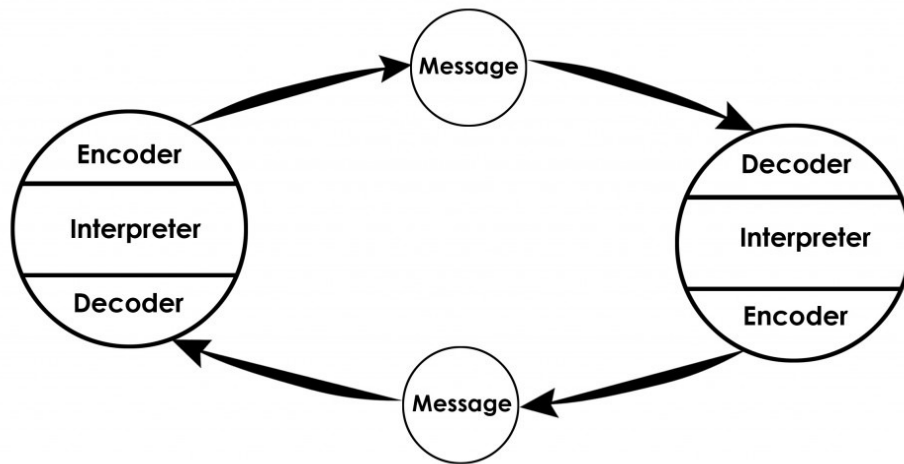
Halli (1997: 3) järgi saavad asjad tähenduse läbi selle, kuidas me neid esitleme. Esitlemise alla lähevad sõnad, mida me asjade kohta kasutame; lood, mida me nende kohta räägime;

pildid, mida nende kohta loome; emotsioonid, mis meile nendega seostuvad; liigitused, mis me nende kohta teeme ja väärtused, mis me neile omistame. Meediakajastustes luuakse tantsupeole tähendusväli, mille sees pidu hakkab edasi eksisteerima. Peoga meedias seotud sõnad ja emotsioonid annavad tonaalsuse peo edasiseks käsitlemiseks ja ka auditooriumi poolt vastu võtmiseks.

Tantsupidu saab oma tähendusvälja siis, kui sellest räägitakse. Üks aspekt peost on iga peol osaleja isiklik emotsioon ja kokkupuude, kuid ühiskondlikult on olulisem peo tähendus, mis väljendub lisaks muudele kommunikatsioonitegevuste ka meediakajastuse kaudu.

Osgood ja Schrammi (1954, Communication Theory 2012 kaudu) ringne mudel väljendab hästi seda, kuidas luuakse tähendusvälja pika protsessi jooksul. Nende mudelis nii saatja kui vastuvõtja töötavad nii kodeerijana kui dekodeerijana. Info saatja kodeerib infot mingiks teabeks, mille vastuvõtja dekodeerib ja tõlgendab, seejärel oma tõlgenduse põhjal kodeerib vastuvõtja järgneva teabe ning saadab tagasi. Antud mudel eelkõige küll kirjeldab kahe inimese vahelist suhtlust, kuid tantsupeo puhul omab ta laiemat tähendust.

Niivõrd pika traditsiooni puhul, nagu seda on laulu- ja tantsupidu kodeeritakse tähendusvälja loovaid teateid uuesti ja uuesti. Iga vastuvõtja küll tõlgendab neid enda teadmiste ja uskumuste järgi, kuid ajapikku pidev kodeerimine muudab peo tähendusvälja eraldiseisvamaks. See tähendab, et tantsupidu muutub müüdiks ning järjest vähem sõltub sellest räägitav konkreetsest olukorrast. Tänapäeval on muutunud idee tantsupeost niivõrd võimsaks, et sündmus ise võib mõnikord taustale jääda.

Mudel 4 Osgood-Schrammi ringne kommunikatsioonimudel (Communication Theory 2012)

3 Uurimismeetod

3.1 Uurimisküsimused

Antud töö eesmärgiks on kaardistada tantsupeo meediakajastus ning selle tekke tagamaid. Töö keskendub 2007., 2009. ja 2011. aastate tantsupidude meediakajastuse kirjeldamisele trükimeedias ilmunud artiklite ning ekspertintervjuude kaudu.

Uurimisküsimused:

- **Missugune on meediakajastus?**

Milline on tantsupeo meediakajastuse sagedus ning selle dünaamika tantsupeoaasta jooksul? Kuidas erineb tantsupeokajastus väljaandeti? Millistes žanrites ning millise tonaalsusega kajastatakse tantsupidu? Kui palju kajastatakse tantsupidu eraldi sündmusena, kui palju laulupeo kaasüritusena?

- **Millised on tantsupeo meediakajastuses domineerivad teemad ja isikud?**

Kellest ja millest räägitakse tantsupeo kontekstis? Kellele antakse sõna ja kellele mitte? Mis teemadel räägitakse, millistest teemadest ei räägita?

- **Mis on tantsupeo meediakajastust mõjutavad tegurid?**

Mis tegurid tingivad ajakirjaniku teemavalikut?

- **Mis on tantsupeo meediakajastuse eesmärgid ja kes on sihtauditoorium?**

Miks on tantsupeo kajastamine meedias vajalik, milliseid eesmärgid see täidab? Millist funktsiooni tantsupeo meediakajastus täidab? Kellele on kajastus suunatud? Kes on kujutletav lugeja?

3.2 Kontentanalüüs

Tantsupidu kajastavate artikleid on analüüsitud kvantitatiivse kontentanalüüsi kaudu (vt. kodeerimisjuhend Lisa 1). Antud meetod annab ülevaate teema kajastamise sagedusest, ajalisest jaotusest, väljaannete jaotusest ja ka lugude temaatikast. Kodeeritud on ainult tantsupidu kajastavad või tantsupeoga mingil määral seotud artiklid. Analüüsiühikuks on artikkel, mille põhjal otsustatakse iseloomutunnuste üle.

McQuaili (2000: 445) järgi on kontentanalüüs „meediatekstide süstemaatilise, kvantitatiivse ja objektiivse kirjeldamise meetod, mis on kasulik tekstide klassifitseerimiseks, mõju määramiseks, erinevate kanalite või erinevate perioodide võrdlemiseks, samuti sisu ja tegelikkuse võrdlemiseks“.

Samas tuleb arvestada, et kontentanalüüs ei ole alati täiesti objektiivne uurimismeetod, kuna analüüsija isik võib meetodi väljatöötamisel ja uurimisküsimuste püstitamisel avaldada teatavat subjektiivset mõju. Siinkohal pole vahet, kas tegu on kvantitatiivse, kvalitatiivse või kombineeritud analüüsiga. (McQuail 2000: 294).

Meediakajastuse kvantitatiivseks kirjeldamiseks on kontentanalüüsis kategooriatena väljaanded kodeeritud igäüks eraldi, kuid on ka eristus üleriigiliste ja maakondlike lehtede vahel. Väljaannete kategooriast saab näha, milline väljaanne kajastab kõige enam tantsupidu, kuid saab uurida ka üldisemaid tendentse üleriigilistes lehtedes ning maakondlikes lehtedes. Valimisse kuuluvad üleriigilised lehed on Eesti Päevaleht, Eesti Ekspress, Postimees, Maaleht, (SL)Õhtuleht ja Õpetajate leht. Maakondlike lehtede alla kuulub kaheksateist kohalikku ajalehte.

Kuupäev on kvantitatiivses kontekstis oluline kategooria, sest selle kaudu saab väljendada kajastuse aktiivsust läbi tantsupeo protsessi. Kõrvutades meediakajastuse ajalist jaotust tantsupeoga seonduvate tegevuste ajalise jaotusega saab võrrelda, kuidas sõltub meediakajastuse aktiivsus konkreetsetest tegevustest ja sündmustest.

Žanr, artikli suunitlus ning artikli suhtumine tantsupeo suhtes annavad ülevaate kuidas räägitakse tantsupeo temaatikast. Žanritest on kodeerimistabelis esindatud uudislugu, lühiuudis, arvamislugu, reportaaž, olemislugu, intervjuu, analüüs ning ühise koodi all toimetaja veerg, repliik ja juhtkiri. Gerbneri (1956) sündmuse mudelis on subjekti esitatud teabes võrdselt olulised teabe vorm ja sisu ning nad ka sõltuvad teineteisest, seetõttu on oluline analüüsides kajastust võtta arvesse ka vorm, milles seda esitletakse.

Artikli suunitluses on eristatud koodidena fakte esitav, analüütiline, hinnanguid andev ning muu. Fakte esitavana on artikkel märgitud, kui loo autor on distantseerunud loost ning annab edasi ainult teavet.

Analüütiliseks on kodeeritud artiklid, kus autor lisaks arvamuse avaldamisele ka põhjendab seda faktide ning näidetega. Analüütilistes lugudes on veel lisaks sisse toodud ka mitu vaatenurka käsitletavale temale, mis eristabki neid lugusid hinnanguid andvatest lugudest.

Hinnanguid andvad lood sisaldavad arvamusi ja hinnanguid, mida ei ole selgitatud ega põhjendatud, samuti ei esitle konkreetse hinnangu andja teisi või vastakaid hinnanguid. Analüütiliste ja hinnanguid andvate artiklite defineerimise juures esinevaid probleeme on käsitletud pikemalt meetodi kriitika peatükis.

Näide analüütilisest tekstist:

Arvestades Kalevi staadioni võimalusi, jäävad kahjuks head ja huvitavad üldplaanid osale publikule nähtamatuks. Nii 2007. kui ka 2009. aasta tantsupeo küsitlustes on pealtvaatajad teinud ettepanekuid kasutada lavastuses ekraane. Kindlasti võimaldaks see lavastuslikult ka suuri plaane võimendada.

Etenduses pinget kasvatavaks osaks oli Renee Nõmmiku loodud „Mis seal meile tehtanekse“, mida esitasid A- ja B-segarühmade mehed ja mille lõppedes valmis laev. Huvitavaks muusikaliseks leiuks oli kavas nimetatud „Kultuuride virvarr“, mille ekspressiivne toon ja külaliskollektiivide improviseeritud liikumine vastandus meeste staatilistele poosidele. (Arraste 2009)

Hinnanguid andev tekst:

Lapsed on meie tulevik, elu õied. Lapsepõlvest pärit hoiakud võtame kaasa ka täiskasvanu ellu. Näiteks tunde, et mitu kilomeetrit lauluväljakule marssida on tore ka paduvihmas, et laulukaare all laulmine paneb hinge värisema ja eestlaseks olemise üle uhkust tundma.

Või see, et paari kireva tantsumustri pärast suurel tantsumurul, mida ise imetleda ei saagi, tasub aastast aastasse igal nädalal proovides high valada. Saaks aga peole! (Tulebki toetada 2007)

Artikli suhtumist tantsupeo suhtes on kodeeritud väärtustega „toetav või pooldav või soosiv“, „neutraalne“, „kriitiline“ ja „vasturääkiv“. Toetav, pooldav või soosiv artikkel avaldab tantsupeole poolehoidu ning loos on kasutatud positiivseid seoseid tantsupeo kontekstis. Positiivsete lugude puhul kumab läbi eesmärk vahendada peo häid emotsioone või populariseerida valdkonda.

Neutraalsed lood vahendavad ainult fakte ja neutraalsed hinnanguid, ei ole kasutatud positiivseid ega negatiivsed võrdlusi ning väljendeid. Neutraalsete alla liigituvad peamiselt uudislood.

Kriitilised lood on suunatud kas mingi konkreetse probleemi või kogu ürituse kritiseerimisele. Kriitilistes lugudes ei pruugi tantsupidu olla kriitika sihtmärgiks, vaid näiteks räägitakse tantsupeo kontekstis mingist nähtusest kriitiliselt.

Vasturääkivateks lugudeks said kodeeritud lood, kus esines nii positiivseid kui negatiivseid suhtumisi. Nendes lugudes kas autor ise analüüsis olukorda ning tõi välja nii head kui halba või oli antud sõna erinevatele tegelastele, kes rääkisid vastakaid arvamusi.

Kvantitatiivsete kategooriasüsteemide all on ka loo seotus tantsupeoga. Loo seotus tantsupeoga avaldub tantsupeo osatähtsusest antud loos, kas tantsupidu on loo peateema või peateemana koos laulupeoga või kõrvalteemana mainitud loos või pole üldse looga seotud. Viimasel juhul on lugu sattunud valimisse laulupeo kaudu. Antud määratlus loo temaatika sees kaardistab ära, kui palju kajastatakse tantsupidu eraldiseisva sündmusena ning kui palju laulupeo kaasüritusena. Samuti saab uuringus võtta vaatluse alla lood, mille peateemaks on tantsupidu ning analüüsida nende eripärasid.

Kodeerimisjuhendis on kategooriatena ka loo peateema ning lugudes esinevad allikad, mis said täiendatud peale proovikodeerimise läbiviimist. Lugude peateemadeks tantsupeo kontekstis olid laulu- ja tantsupeo kontsert (kontserdid), proovid ja ülevaatused terve hooaja vältel, ettevalmistus ja korraldus tantsupeonädalal (Tallinnas toimuvate proovide ja kontsertide nädal), tantsupeoga seotud tantsujuht/õpetaja, tantsupeoga seonduv üleriigiline üritus/sündmus, tantsupeoga seonduv maakondlik üritus/sündmus ning muu.

Tantsupeo kontekstis on olemas ka konkreetsed allikad, kellele antakse sõna või kellest räägitakse. Nendeks allikateks on laulu(- ja tantsu)peo kunstiline juht (programmijuht), laulu- ja tantsupeo sihtasutuse meediajuht/ juhtivtöötaja, tantsupeo kunstiline juht, tantsupeo liigijuht, peol osalev/osaleda sooviv tantsija, tantsuõpetaja/tantsuspetsialist, kultuuriametnik/kultuurispetsialist või muu. Teemad ja allikad said täiendatud ja paika pandud vastavalt uurimismaterjalile.

Viimase kategooriana on kodeerimisjuhendis pildil kujutatud, mis sai sarnaselt eelnevatele kategooriatele täiustatud vastavalt materjali esmasele ülevaatusele. Lisaks allikatena esinevate tegelaste on pildil kujutatud kategooriale juurde lisatud laulukaar ja selle alune ning peo logo või sümboolika. Laulukaar sai kategooriate süsteemi lisatud kaks aastat tagasi, enne kui selgus, et 2011. noorte tantsupidu toimub lauluväljakul, kuid viimase peo kontekstis omandas see sümbol erilist tähendust süsteemis.

3.3 Standardiseerimata semi-struktureeritud intervjuu

Antud töö raames sai läbi viidud kolm semi-struktureeritud intervjuud ekspertidega, kelleks olid Rein Sikk, Anneli Ammas ja Anneli Aasmäe. Intervjueeritavad on kõik praegu tegevajakirjanikud ning tegelenud rahvatantsuga.

Intervjuude eesmärgiks oli saada vastust kahele viimasele uurimisküsimusele: mis on tantsupeokajastust mõjutavad tegurid ning mis on kajastuse eesmärgid ja kes on sihtauditoorium.

3.3.1 Intervjuu uurimisküsimused

- Kuidas hinnatakse tantsupidude meediakajastuse hetkeseisu? (Kui palju see langeb kokku minu uurimise tulemustega)
- Millised tegurid soodustavad või takistavad ajakirjanikel tantsupeo kajastamist? Miks valimisse kuuluvad ajakirjanikud kajastavad tantsupidu aktiivsemalt kui nende kolleegid?
- Millist eesmärki täidab tantsupidude meediakajastus ajakirjanike hinnangul ning kes on tantsupeokajastuse sihtauditoorium?
- Missugused olid 2007., 2009. ja 2011. pidude meediakajastused ajakirjanike hinnangul?

3.3.2 Intervjuude küsimusteblokid

Ekspertintervjuude küsimusteblokid olid jaotatud järgnevalt:

- 1) Sissejuhatav, ajakirjaniku igapäevane töö, kuidas sai kajastama tantsupidu

Antud blokis otsin vastust küsimusele, mis tegurid mõjutavad tantsupeo kajastamist, ühtlasi uurin, kuidas on ajakirjanikud saanud üldse tantsupidude kajastamise juurde ning miks nad on võtnud enda peale just tantsupidude kajastamist.

- 2) Viimase kolme tantsupeo meediakajastuste ülevaade ja analüüs

Siin blokis saavad eksperdid ise anda hinnangu tantsupidude meediakajastusele, kirjeldada enda loodud meediakajastust ning analüüsida üldpilti. Siinkohal on oluliseks, mida eksperdid ise välja toovad ja mäletavad viimastest pidudest.

- 3) Tantsupeost kirjutamise eripärad, mis tegurid mõjutavad tantsupeost kirjutamist

Konkreetsed tegurid, mis võiksid mõjutada tantsupeo kajastamist ja väljenduda ka antud töö kvantitatiivses uurimuses. Ekspertide välja toodud tegurid võivad selgitada kvantitatiivseid tulemusi.

4) Tantsupeo meediakajastuse eesmärgid ja sihtrühmad

Kvalitatiivne osa, mis annab suuna ja tähenduse kvantitatiivsetele tunnustele. Teades meediakajastuse taotlemaid kajastusi on võimalik analüüsida, kuivõrd neid eesmärke täidetakse ning kuidas need eesmärgid avalduvad.

5) Meediakajastuses esinevate nähtuste analüüs (ilmnenud tendentside põhjal)

Selles osas intervjueeritav konkreetselt analüüsib, miks on viimase kolme tantsupeo meediakajastus just selline ning mis võis selle tingida.

3.3.3 Intervjuude läbiviimine

Kõik kolm intervjuud sai kokku lepitud intervjueeritavatega e-maili teel Tallinnasse. Kõiki kolme intervjueeritavat viisin kurssi oma töö teemaga ning palusin luba salvestamiseks.

Esimene intervjuu oli Anneli Aasmäega Pirita Top Hotelli fuajee kohvikus 21. aprillil 2012. Intervjuu kokku leppimise probleemiks oli intervjueeriva piiratud aeg Tallinnas (võimaluseks ainult nädalavahetused) ning intervjueeritava tihe ajakava. Kuna intervjueeritaval olid tegevused pooleli, kestis intervjuu täpselt kava järgi ning nii pikalt kui kava ette nägi (umbes 40 minutit).

Intervjuu salvestamiseks kasutasin mobiiltelefoni salvestusfunktsiooni, kuid hilisemal ülekuulamisel selgus, et taustamüra oli väga suur kohvikus ning kohati oli raskusi sõnade arusaamisega. Intervjuu ajal taustamüra olulist rolli ei mänginud.

Teine intervjuu toimus Anneli Ammasega Tallinna kesklinn kohvikus Mmuah 22. aprillil 2012, kus oli vaiksem miljöö, kui esimese intervjuu kohvikus. Tegemist oli pühapäevase päevaga ning intervjueeritaval ei olnud muid kohustusi planeeritud, mistõttu kogu intervjuu kulges oma tempoga. Salvestuseks kasutasin taas mobiiltelefoni diktofoni funktsiooni. Intervjueeritav oli teemast väga huvitatud ning avatud sellest rääkima, mistõttu kogu kohtumine kestis üle kahe tunni. Planeeritud intervjuu teemad said läbitud esimese tunni aja jooksul, peale mida ma kokkuleppe järgi enam ei salvestanud. Edasine vestlus oli antud uurimustöö teemaga mitte seonduv.

Kolmanda intervjuu puhul ei õnnestunud intervjuueeritaval ja intervjuueerijal leida ühist kokkusaamise aega Tallinnas ning seetõttu sai kokku lepitud intervjuu Skype'i teel. Intervjuu toimus 29. aprillil 2012 päeval ajal. Seekord kasutasin salvestuseks Skype'ile paigaldatavat rakendust Powergramo. Viimase intervjuu kvaliteet oli väga hea ning ei olnud mingisugust taustamüra, kuna nii intervjuueeritav kui intervjuueerija olid kodustes tingimustes. Kokku kestis intervjuu 45 minutit. Skype'i kasutamine intervjuueerimiseks ei mõjutanud oluliselt intervjuu kulgemist võrreldes otseste intervjuudega. Intervjuueeritav oli vestluse ajal avatud ning intervjuueerimise tegi lihtsamaks intervjuueerija jaoks, et sai oma kava paremini jälgida, sest polnud vaja silmsidet intervjuueeritavaga hoida (tegemist oli audiovestlusega).

Intervjuude läbiviimise probleeme käsitlen pikemalt meetodi kriitika peatükis.

3.3.4 Intervjuude analüüs

Intervjuudele teostasin kvalitatiivset kontentanalüüsi. “Kontentanalüüs tähendab, et tekstides sisalduva teabe olemasolu fikseeritakse ning süstematiseeritakse teatavate märksõnade ehk koodide alla.” (Vihalemm 2012)

Peale intervjuude tegemist ning transkribeerimist, vaadanud kogu materjali üle, koostasid koodid märksõnade näol, millega sain pea kõik osad intervjuudest ära kodeerida. Mida suurem osa tekstist saab kodeeritud märksõnadega, seda vähem jääb intervjuudesse teksti, mis “läheb kaduma”.

Intervjuude kodeerimisel kasutasin järgnevaid koode:

“kajastuse kirjeldus” – intervjuueeritav kirjeldab oma sõnadega möödunud tantsupidude meediakajastusi

“mõjutavad tegurid” – mainitakse tegureid, mis mõjutavad tantsupidu kajastava ajakirjaniku tööd ja/või lõpp-produkti, ehk kajastust

“toimetuse mõju” – kirjeldatakse viise, kuidas väljaande toimetuse on seotud tantsupeo lugude sisu või temaatikaga ning võibolla ka mõjutavad neid

“eesmärk” – tantsupeo meediakajastuse eesmärk, mida ajakirjanikud üritavad või peaksid üritama täita

“sihtgrupp” – sihtauditooriumid, kellele tantsupeo meediakajastus on suunatud või, kes võiksid seda lugeda

“planeerimine” – ajakirjaniku seisukohast meediakajastuse planeerimine arvestades tantsupeo sündmuse eripärasid

“tegelane lugudes” – ajalehelugudes esinevad tegelased, kes võivad loos olla nii aktiivselt, passiivselt kui ka pildil kujutatud

“noorte vs üld” – koolinoorte tantsupidude ja üldtantsupidude võrdlused, sarnasused, erinevused, kõrvutamine ja vastandamine

“SA” – Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus ja sellega seonduv kontekst. Kahe intervjuu põhjal ei omanud sihtasutus nii suurt rolli, et vajaks omaette koodi, sest see oleks mahtunud “mõjutavate tegurite” koodi alla, kuid Anneli Ammase intervjuust tuli palju esile sihtasutus eraldi teemana ning erinevates kontekstides, seetõttu oli vajalik ka luua eraldi kood. Eraldi kood annab võimaluse lauseosadele omistada mitu koodi korraga ning luua matriksid erinevate koodide koosmõjust.

“analüüs” – tantsupidude meediakajastustes esinev analüütilisus ehk analüütilised lood tantsupeo kohta

“tantsust kirjutamine” – tantsu ja tantsimise esitamine kirjalikus tekstis

“eripära” – tantsupeost kirjutamise eripärad ajakirjaniku jaoks võrreldes laulupeost kirjutamisega või muude teemadega

“järjepidevus” – tantsupidude meediakajastuse järjepidevus ja selle eest hoolitsemine

“traditsionaalsus” – tantsupeost kirjutamises ilmnevad kordused ja seaduspärasused, mis on seotud tantsupeo kui sündmuse eripäraga

“laul vs tants” – laulupeo ja tantsupeo võrdlus, laulust ja tantsimisest kirjutamise võrdlus

“ideaalne” – ekspertide kirjeldus sellest, milline tantsupeo meediakajastus võiks olla, milliseid eesmärke see peaks täitma

“põhjused” – põhjused, miks ekspert on hakanud kajastama tantsupidu või rahvatantsu temaatikat

“kajastajad ja tegijad” – koostöö ja/või vastuolo tantsupidu kajastavate ja tantsupidu korraldavate isikute vahel

“kontekst” – ekspert selgitab peo ja peo kajastamisega seonduvaid kontekste ja telgitaguseid

3.3.5 Kontentanalüüsi valim

Uurimise all on üle-Eestilistes ning maakondlikes ajalehtedes ilmunud artiklid, mis kajastavad tantsupidudega seonduvat. Valim koosneb 2007., 2009. ja 2011. aastanumbrite sees ilmunud väljaannetes kajastatud artiklitest.

Valim on saadud Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi (ERRS) juhatuse liikme Kadri Valneri meediamonitooringu kaudu, mis on avalikult kättesaadav seltsi koduleheküljel. Valner jälgis iga kuu paberväljaandeid, sealjuures nii üle-Eestilisi kui ka maakondlikke ning

pani tulemused kirja ERRS'i koduleheküljele. Kuna Valner tegi monitooringut seltsi jaoks on seal lisaks tantsupeoteemalistele lugudele ka üldised rahvatantsu- ning rahvamuusikateemalised artiklid.

Rahvamuusika teematika ei ole antud töö teemaga seotud ning seetõttu said selle teemalised artiklid monitooringust välja sorteeritud. Ka lood, mis rääkisid rahvatantsust, kuid mitte laulu- ja tantsupeo kontekstis ei sobinud valimisse ning jäid seetõttu välja.

Kuna valimi lähemal vaatlemisel selgus, et monitooringu tulemused ei ole ammendavad, teostasin lisaks Kadri Valneri monitooringule ka ise materjalide otsingu. Nende väljaannete puhul, millel on *online* väljaandel olemas otsing ning arhiiv sai sisestatud otsingumootoris sõnad *tantsupidu* ja *tantsupeo*. Mõlema sõnaotsingu tulemused märkisin üles ning võrdlesin paberlehtedega, et eraldada paberväljaande lood *online* lugudest. Kodeerimistabelis on ainult *online* keskkonnas ilmunud lugude puhul väljaande kodeeritud väärtuse taga märgistus „o“.

Kui lugu oli ilmunud nii *online*'is kui ka paberväljaandes, kuid ei olnud identsed, said valitud paberväljaande lood, kuna analüüsi kuuluvate lehtede põhi-väljaanded on paberversioonid. Valimisse kaasatud veebiväljaanded on kõik eranditult ainult paberväljaannete veebiversioonid. Veebilehti, millel ei ole paberist ajalehe vastet ma antud uurimises ei kasutanud.

Lisaks *online* otsingule, vaatasin käsitsi läbi ka tantsupeonädala paberlehed ning lisasin juurde lood, mis jäid nii monitooringu kui otsingu tulemusena välja, kuid mis siiski olid seotud laulu- ja tantsupeoga.

Tabel 3 Valimisse kuulunud artiklite jaotus aastate lõikes

	Kogu valim	laulu- ja tantsupidu on peateemaks	ainult tantsupidu on peateemaks
2007	67	30	16
2009	157	73	41
2011	162	93	31

4 Tulemused

4.1 Tantsupeo meediakajastus

4.1.1 Kajastuse ajaline jaotus

Tantsupeo kajastuse jaotust mõjutab peo kui sündmuse eripära: tegemist on kindlate tähtaegadega ja kuupäevadega ning need ka avalduvad peo meediakajastuses (joonis 3). Kuna pidu ise toimub juuni lõpus-juuli alguses on põhirõhk meediakajastusel just selles vahemikus. Aasta alguses jaanuaris ning märts/aprill toimuvad tantsupeo proovid-ülevaatused maakondades, mis jällegi kergitab kajastuste arvu selles perioodis.

„Tantsivatel ajakirjanikel“ on tantsupeorütm juba selge ning seetõttu nad ka oskavad rääkida pikema perspektiiviga meediakajastuse planeerimisest: *„Kui on teada et on tulemas suur pidu, siis sügisel võiks selle juba paika panna, et jaanuaris alates juba hakkavad kajastamist ja eeltööd kajastamiseks. seda tuleks varakult juba paika panna, mitte nüüd kuu aja pärast hakkab esimene ülevaatus, mis me nüüd teeme.”*(Aasmäe 2012)

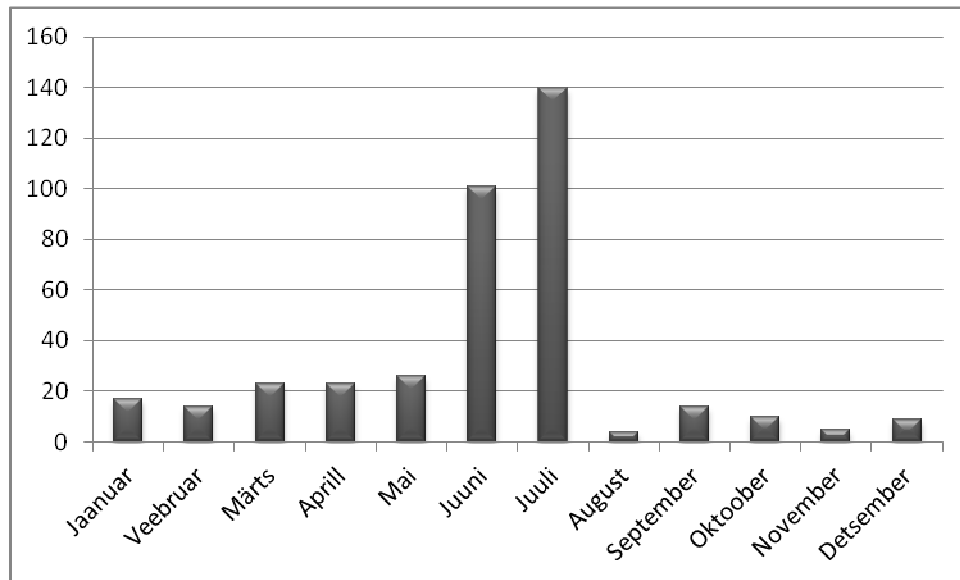
Tantsupeo puhul sõltub kajastus suuresti lugeja huvist, mida suurem on sündmusega seonduvate inimeste hulk, seda suurem on ka huvi temaatika vastu. Seetõttu ülevaatusete ajal kajastavad tantsupidu pigem maakondlikud lehed, sest tantsupeo ülevaatused toimuvad maakondade kaupa erinevatel päevadel nelja kuu jooksul ning teema on aktuaalne korraga ainult kindlates maakondades. Samas suvine tantsupeonädal puudutab kõiki tantsijaid korraga ning kontsert hõlmab veel ka publikut, seetõttu on teema aktuaalne väga mahukale auditoriumile.

Tantsupidude meediakajastused just nimelt trükimeedias jäävad meil täpselt alles nii kauaks kuni trükimeedia lugejaskond neid kajastusi nõuab ja vajab (Sikk 2012).

Et kuidas reaalses elus lehes plaane tehakse ja see kõik on omavahel seotud. Millal millist informatsiooni oodatakse, kui seda läbi aasta lasta, siis see tõenäoliselt ei jõua ka niimoodi päralt. Kui lugeja huvi kasvab, siis on loogiline seda informatsiooni anda. Ei ole mõtet seda anda pool aastat enne, sest inimene ei mõtlegi ette nii kaua. See on see lihtne loogika. Lehes samamoodi

teemasid on ju palju ja tehakse mingi valik. Päevakajalisusele ju see teema vastab, et ta on selles ajas ja selles hetkes. (Ammas 2012)

Joonis 3 Kolme peo tantsupeoga seotud kajastuste jaotus kuude kaupa

Kui vaadata aga kolm tantsupidu omavahel võrdluses on näha, et lisaks ilmselgele tõusule kajastuste arvus on toimunud muutus ka kajastuse jaotuses aasta peale. 2007.

4.1.2 Üleriigilised väljaanded vs maakondlikud lehed

Analüüsist selgub, et üleriigiliste ja maakondlike väljaannete vaheline erinevus tantsupeo meediakajastuse mahus on protsentuaalselt väike: 51,3% valimisse kuulunud lugudest on üleriigilistest väljaannetest ning ülejäänud maakondlikest (vt. tabel 4). Väljaande kohta toodavad enim lugusid küll üleriigilised lehed, kuid kokkuvõtvalt on kajastus võrdselt jaotunud maakondlike ning üleriigiliste lehtede vahele.

Kolme aasta peale kõige aktiivsemad tantsupidu kajastavad väljaanded olid Eesti Päevaleht (EPL), Postimees ja Maaleht. Nendes väljaannetes on kolme peo jooksul töötanud Anneli Aasmäe, Anneli Ammas ja Rein Sikk, kes on kõige aktiivsemad tantsupidude ning rahvatantsu temaatikat kajastavad ajakirjanikud antud valimist. Ekspertintervjuudest ilmses fakt, et kõik kolm ajakirjanikku on ise harrastanud rahvatantsu ning omavad isiklikku seost

teemaga. Vaadates seda fakti arvuliste andmete valguses on paratamatu küsimus, kas tantsupeo meediakajastuse aktiivsus toimetuse siseselt on sõltuv antud teema valdaja või huvilise olemasolust?

Kõik kolm intervjuueeritavat nentisid, et kuna nad on huvialana tegelenud rahvatantsuga, siis on täiesti loomulik, et see temaatika on toimetuses nende kanda.

Kuna ma rahvatantsuga olen tegelenud, siis oli ka kultuuri pool minu kanda (Aasmäe 2012).

/../kui inimene millegagi tegeleb, tal selle kohta mingisugused teadmised, siis on täitsa loogiline, et sa neid teadmisi rakendad ka oma põhitöös. See tähendab et kipud nagu kirjutama ka asjadest mis puudutavad rahvatantsu ja eriti veel selle poolest, et võib-olla mõni teine kes võiks kirjutada, lihtsalt neid taustasid ja asjasid ei jaga. (Sikk 2012)

See on täiesti selgelt seotud, et kuna see on mu huviala siis on ju loogiline, et ma sellest kirjutan. Seda teemat ma valdan ju suhteliselt keskmiselt rohkem kui ajakirjanik, kes ei puutu sellega kokku. (Ammas 2012)

Rahvatantsuga huvialaselt tegelemine on kõigi kolme eksperdi puhul olnud määravaks teguriks, miks see teema nende kanda on olnud. Üks intervjuueeritav ütles ka välja, et väljaandesiseselt on tema oma huviala tõttu eristuv antud teemal.

Ma arvan et tõenäoliselt Päevalehe seltskonnast olen mina üks väheseid, kes suudab neid teha just sel kombel ja teiselt poolt ma tahan neid teha ja kolmandalt poolt tõesti see, et kui ma veel ise nendel pidudel osalen, siis ma saan anda lugejatele midagi märksa enam kui suudab anda tavaline reporter, kes lihtsalt tuleb väljaku äärele ja teeb seal oma loo. (Sikk 2012)

2007. aasta peo ajal töötasid Anneli Ammas ja Rein Sikk mõlemad Eesti Päevalehes, Anneli Aasmäe töötas siis Postimehes. 2009. aasta tantsupeo ajal oli Päevalehes Rein Sikk, Maalehes Anneli Aasmäe ning Anneli Ammas oli vabakutseline ja kirjutas tantsupidude raamatuid

Tabel 4 Meediakajastuse jaotus väljaanneti (üldvalim)

Väljaanne	Lugude arv	%
EPL	63	16,3
Postimees	53	13,7
Maaleht	42	10,9
Õhtuleht(SL Õhtuleht)	32	8,3
Pärnu Postimees	23	6
Sakala	23	6
Meie Maa	19	4,9
Valgamaalane	17	4,4
Harju Ekspress	15	3,9
Lääne Elu	14	3,6
Virumaa Teataja	13	3,4
Oma Saar/Saarte Hääl	11	2,8
Järva Teataja	9	2,3
Põhjarannik	8	2,1
EE	7	1,8
Nädaline	7	1,8
Vooremaa	5	1,3
Võrumaa Teataja	5	1,3
Harju Elu	5	1,3
Hiiu Nädal	5	1,3
Tartu Postimees	4	1
Kuulutaja	2	0,5
LõunaLeht	2	0,5
Õpetajate leht	1	0,3
Sirp	1	0,3
Kokku	386	100

Eraldi tooksin välja Maalehte kõrge kajastuste arvu tõttu, sest tegemist on nädalalehega. Kuna tantsupeo väljakuproovide nädal on kõige kajastusterohkem periood (vt. joonis 3), on märkimisväärne, et Maaleht pidas sammu igapäevaselt ilmuvate päevalehtedega.

Tabel 5 Meediakajastuse jaotus väljaanneti (lood, kus peateemaks on tantsupidu)

Väljaanne	Lugude arv	%
EPL	25	28,4
Postimees	13	14,8
Maaleht	11	12,5
Õhtuleht(SL Õhtuleht)	6	6,8
Pärnu Postimees	5	5,7
Sakala	5	5,7
Valgamaalane	5	5,7
Meie Maa	4	4,5
Virumaa Teataja	3	3,4
Järva Teataja	2	2,3
Oma Saar/Saarte Hääli	2	2,3
Lääne Elu	2	2,3
EE	1	1,1
Nädaline	1	1,1
Põhjarannik	1	1,1
Tartu Postimees	1	1,1
Harju Ekspress	1	1,1
Kokku	88	100

Kui eraldada üldvalimist ainult tantsupeole keskenduvad lood on näha, et tantsupidu tihedalt kajastavad ajalehed jäävad samasse järjestusse (tabel 5). Üleriiklikud lehed kajastavad protsentuaalselt tantsupeoga seonduvaid lugusid sama palju, kui ainult tantsupeost lugusid. Tabelis allpool olevad väljaanded on paari koha võrra nihkunud, kuid kuna seal lähevad lugude arvud juba ühelistele piiridesse, ei ole see muutus protsentuaalselt enam statistiliselt oluline.

Tabel 5 näitab, et tantsupeoga seonduvate lugude valim annab samad tulemused, kui ainult tantsupeost kõnelevate lugude valim. Ehk siis, me saame suurema valimiga samad tulemused, kui spetsiifilise valimiga. Tantsupeo meediakajastuse kontekstis aga tähendavad tabelite 4 ja 5 sarnasused seda, et väljaanded, mis kajastavad tantsupeoga seonduvaid lugusid, kajastavad sama aktiivselt ka tantsupeole keskendunud lugusid.

Siinkohal viitaks eelnevalt välja toodud Anneli Aasmäe tsitaadile, et rahvatantsuharrastus tingis talle kultuuri poolega tegelemise väljaandes (Aasmäe 2012). Kui võtta eelduseks, et tõepoolest toimetuses olev rahvatantsijast ajakirjanik tagab viljakama tantsupeokajastuse, siis saab tõmmata paralleele rahvatantsu huvi ning kogu laulu- ja tantsupeo konteksti huvi vahele. Ajakirjanik, kes tunneb huvi rahvatantsu vastu ning kajastab seda aktiivselt, antud tulemuste järgi peaks huvi tundma ka kogu laulu- ja tantsupeoprotsessi vastu ning kajastab lisaks tantsupeole ka sündmuse teisi nüansse sama aktiivselt (nagu laulupidu või pillipidu).

4.1.3 Kajastuse žanriline jaotus

Tantsupeo meediakajastuse žanriline jaotus on selgelt kaldus uudislugude ja lühiuudiste poolele. Meediakajastuse mahtu on suuresti tõstnud just uudiste osakaalu suurenemine kolme aasta jooksul. Kõige rohkem oligi kajastuses uudislugusid ja lühiuudiseid, vastavalt siis 44 ja 17,1%. Kolmandaks silmapaistvaks numbriks on reportaažide rohkus. Nagu käesolevas uurimuses juba ka korduvalt on mainitud, esines analüütilisi tekste väga vähe – kõigest 3 tükki mis on protsentides väljendatuna 0,8% kogu valimist. Arvamuslood, olemuslood, intervjuud, juhtkirjad ja piltuudised omasid kõik 4 – 7 protsendilist osakaalu.

Tabel 6 Kolme tantsupeo meediakajastuste žanriline jaotus

Žanr	Lugude arv	%
Lühiuudis/nupp	66	17,1
Uudislugu	170	44,0
Arvamuslugu	19	4,9
Reportaaž	42	10,9
Olemuslugu	23	6,0
Intervjuu	21	5,4
Analüüs	3	0,8
Juhtkiri/toimetaja veerg/repliik	27	7,0
Piltuudis	15	3,9
Kokku	386	100,0

4.1.4 Suhtumine tantsupeo suhtes

Tantsupeost kõneledes kasutatakse valdavalt neutraalset või positiivset tooni ning välditakse konfliktide sisse toomist (tabel 7 ja 8). Pea 90% tantsupeo meediakajastusest oli neutraalne või positiivne ning harva kui ajakirjanik kirjutas analüütilise loo peost. Enamjaolt andsid lood edasi operatiivset infot või osalejate emotsioone (tabel 8).

Anneli Aasmäe (2012) tunnistas, et Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus teatud määral mõjutab lugude suhtumist ja suunitlust:

Kui me näeme midagi negatiivset, siis me ei taha võibolla sellest rääkida sellepärast, et me tahaks nagu hoida korraldajate ja sihtasutusega häid suhteid, me peame nende tööst lugu ja näeme kui väga nad vaeva näevad. Kui vähegi võimalik, me ei tahaks nendega tülli minna või midagi negatiivset näpuga näidata. Mitte sellepärast et me ei saaks mingit vajalikku infot aga me tõesti näeme kui ränkraske töö see on, näeme kuidas Aet Maatee tõesti ööbib seal sihtasutuse ruumides vahetult enne tantsupidu, tal ei ole aega koju minna, hommikul kell 4 võtab ta arvuti ette ja hakkab graafikuid ning plaane paika panema. Ma tunnen et mul ei olegi õigust talle öelda, et ta midagi nüüd halvasti teeb sest ma näen kui väga ta vaeva näeb selle jaoks.

Ka Anneli Ammas (2012) märkis ära sihtasutuse poolset mõju meediakajastusele.

See ring inimesi, kes seda teevad ning teiselt poolt, kes seda kajastavad on suhteliselt piiratud või kõik on omavahel tuttavad aastate jooksul, mis on sellise ajakirjaniku konstitutsioonilt suhteliselt ebamugav positsioon. Sinult oodatakse, et sa teed seda nii nagu sulle ette öeldakse, või mida sulle ette öeldakse.

Tabel 7 Kolme tantsupeo lugude suhtumine tantsupeosse

Loo suhtumine tantsupeosse	Lugude arv	%
toetav/pooldav/soosiv	143	37,0
kriitiline	16	4,1
neutraalne	201	52,1
vasturääkiv	26	6,7
Kokku	386	100,0

Tabel 8 Tantsupeo artiklite suunitlus

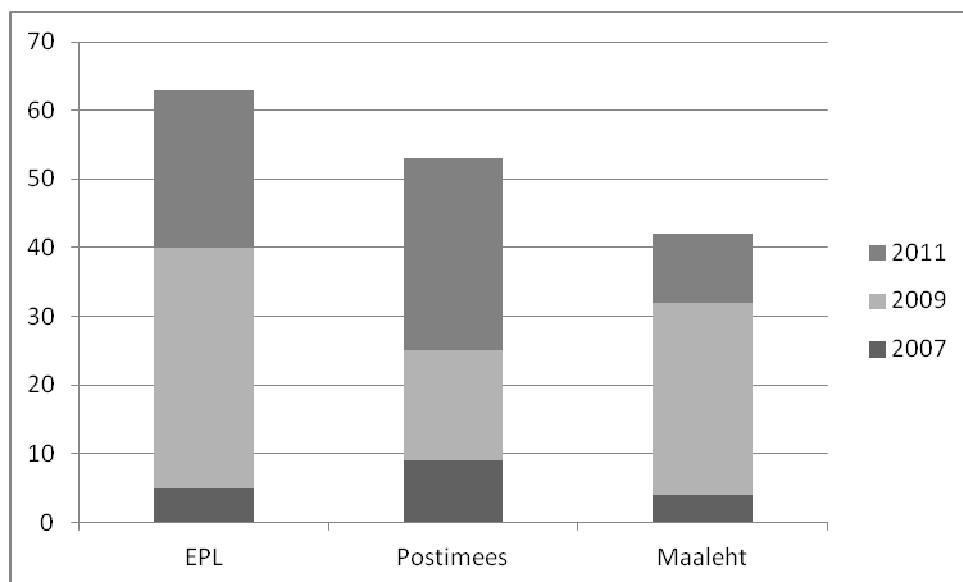
Artikli suunitlus	Lugude arv	%
fakte esitav	236	61,1
analüütiline	34	8,8
hinnanguid andev	107	27,7
muu	9	2,3
Kokku	386	100,0

4.1.5 Kolme peo võrdlus

Meediakajastuse järgi oli kõige konfliktsem pidu 2011, kus esines lugudes korralduslike probleeme, raskusi peonädalal ja muret peole pääsemise tõttu. 2009. oli üldpidu ning osalejaid oli oluliselt rohkem, kui 2007 ja 2009, seetõttu oli ka konkurents peole saamisel tihedam. See väljendub peole pääsemise konflikti kajastamise protsendi muutuses.

2011. peol oli suureks muutuseks tantsupeo esmakordne korraldus lauluväljakul, mis oli uudne ning harjumatu. See tõi endaga kaasa ka ootamatuid probleeme korraldusmeeskonnale.

Väljaandeti on näha, et Eesti Päevaleht ja Maaleht kajastasid 2009. aasta tantsupidu rohkem kui noorte pidusid. Kuna tegemist oli tol aastal üldtantsupeoga on see tulemus oodatav, kuid mõnevõrra üllatav on Postimehes 2011. aasta meediakajastuste suur osakaal. Võrreldes teiste lehtedega jääb silma, et Postimees kajastas ka 2007. aasta noorte pidu rohkem kui Maaleht ja Päevaleht.

Joonis 4 Meediakajastused suuremates väljaannetes aastate kaupa

4.2 Tantsupeo meediakajastuse domineerivad teemad ja isikud

Tantsupidude lugude teemad on mõjutatavad mitmetest asjaoludest. Kõik intervjuueeritavad tõid välja kajastuse traditsionaalsuse mõju teemavalikule. Mõjudena nimetati veel ka konkreetsete pidude eripärasid, isiklikke hoiakuid, ühiskondlikke hoiakuid ning vähemal määral ka praktilisi põhjuseid.

Kajastuse traditsionaalsuse all on silmas peetud seda, et kuna laulu- ja tantsupidu on väga kindla struktuuriga sündmus, siis selle kajastusel on samuti tekkinud juba oma struktuur ja omad traditsioonid, kuidas seda kajastatakse.

*„Üks asi on, et tuleb kajastada neid **kindlaid teemasid** mis nagu on. Noh, et proovid näiteks, et algasid proovid ja siis konkursid mis olid, et eelproovid, kus valitakse välja peole pääsejad.“ (Aasmäe 2012)*

*„Seal on nagu oma selles mõttes **klassika, mida alati tehakse**. Et kui lapsed tulevad Tallinnasse, või täiskasvanud aga laste puhul eriti, et kuidas nad ennast siin sisse seavad, kuidas on olmetingimused. Mõte on siis selline et nendel tuhandetel lastel on ju tuhanded ja tuhanded vanemad, kes istuvad kodus, kes ootavad seda informatsiooni, mis Tallinnas toimub, et kõik on enamvähem korras.“ (Ammas 2012)*

*„Osad teemad on ju nii öelda sellised kindlad **stambid** millest sa mööda ei saa aga mis on samas ju väga huvitavad nendele inimestele, kes selle asjaga puutub kokku tõesti iga kahe-kolme aasta tagant korra. Mis on see, kuidas väljakule sünnivad mustrid, joonised, kuidas elatakse öösiti, kas on raske tegelikult on seal enamus on ju selliseid levinud, tuntud teemasid aga igal aastal saab uue nüansi.“ (Sikk 2012)*

Tabel 9 Kolme tantsupeo meediakajastuste teemad

Teema	Lugude arv	%
Laulu- ja tantsupeo kontsert/kontserdid	110	28,5
Tantsupeo proovid ja ülevaatused terve hooaja vältel	67	17,1
Tantsupeo ettevalmistus ja korraldus tantsupeonädalal	90	23,3
Tantsupeoga seotud tantsujuht/õpetaja	14	3,6
Tantsupeoga seonduv üleriigiline sündmus/üritus	29	7,5
Tantsupeoga seonduv maakondlik sündmus/üritus	41	10,6
muu	35	9,1

Tabel 10 Tantsupeo meediakajastust mõjutavad tegurid sõltuvalt peo traditsionaalsusest

Mõjud	Sikk	Aasmäe	Ammas
traditsionaalsus	On kindlad stambid, millest ei saa mööda: kuidas väljakule sünnivad mustrid, joonised, kuidas elatakse öösi, kui raske on seal tegelikult.	Tuleb kajastada neid kindlaid teemasid, mis on: proovid, konkursid, eelproovid ja läheneda kronoloogiliselt	Meediakajastus on traditsiooniline: mustrid, keeruline platsi peal, mismoodi piltlik on, kui raske neil seal on siis on nad seal nädal aega on kohapeal.
pidude eripärad	Iga kord toob pidu välja oma konkreetseid erisusi, mida varasematel kordadel polnud.	Tuleks välja otsida mingisuguseid uudseid nurki, et mis seekord on põnevat	Mis on erilist peo juures ning just need isikud seal: uued üld/liigijuhid

Traditsionaalsest kajastamisest kaks intervjuueeritavad tõid välja mustrite moodustamise ning peol osalemise raskusi. Aasmäe aga lähenes traditsionaalsusele kronoloogilisest aspektist, et peo ajalisel lineaarne olemus dikteerib kajastuse teemad. Ammas ja Sikk nägid kajastamise traditsionaalsust peamiselt väljakul toimivas. Ekspertide vahelises erinevuses võib mängida rolli ka nende enda isiklikud tõekspidamised kajastuse kvaliteedi juures, Aasmäe tõi intervjuus välja enda olulise panusena tantsupeokajastusse järjepidevust poole aasta jooksul.

Mere peo puhul oli meil Maalehes iga kahe nädala tagant üks külg, mis oli pühendatud laulu- ja tantsupeo ettevalmistamisele. Siis me ise otsisime sinna teemad ja siis terve külg oligi sellele pühendunud. Panime veebi alati ülesse tantsu- ja laulupeo linkisid. See läkski sujuvalt kuni peo lõpuni välja erinevad teemad, erinevate nurkade alt ettevalmistusest nii laulu- kui tantsupidu ja proovid ja kõik ette tulnud lood. (Aasmäe 2012)

Kõik kolm eksperti pidasid aga oluliseks otsida ka eripärasid konkreetse peo kohta. Kuna viimase peo puhul oli aktuaalseks teemaks tantsuväljaku probleem ning tantsupeo toimumine lauluväljakul, mainisid kõik intervjuueeritavad näitena ära väljaku nüanssi.

Kuigi ekspertintervjuudest otseselt ei tulnud välja kajastuse traditsionaalsuse seos kajastuse žanritega, võib teoreetilises osas välja toodud Gerbneri (1956) mudeli järgi arendada edasi mõtet, et kuna tantsupeo meediakajastuse temaatikas eksisteerib traditsionaalsus, siis järelikult eksisteerib ka tantsupeo meediakajastuse vormis traditsionaalsus.

Kuigi suur osa tantsupeokajastusest on positiivses võtmes või neutraalne, esinevad lugudes siiski mõningad konfliktid. Kõige kajastatuimad probleemid olid peo korralduses esinevad konfliktid, olulise osakaaluga olid ka peonädala raskused, mis esinesid peamiselt tantsijate sõnavõttudes. Tantsupeoga seonduvate konfliktide seas olid ka rahvakultuuride üldised probleemid ja rahastuse probleemid, kus tihtipeale avaldasid erinevad kultuurispetsialistid ja kultuuriametnikud oma arvamusi.

Kolme aasta suurim erinevus oli peole pääsemisest rääkivate lugude osakaalu muutus. Paralleelselt jaanuaris toimuvate ülevaastustega hakkas meediakajastuses domineerima peole pääsemise mure. 2009. peo puhul oli probleemiks suur soovijate hulk ning paljud jäid ka peost välja nõrgemate oskuste ja ruumipuuduse tõttu. See tekitas ka suurt diskussiooni kirjutavas meedias.

Meediakajastuse järgi oli kõige konfliktsem pidu 2011, kus esines lugudes korralduslike probleeme, raskusi peonädalal ja muret peole pääsemise tõttu. 2011. peol oli suureks muutuseks tantsupeo esmakordne korraldus lauluväljakul, mis oli uudne ning harjumatu. See tõi endaga kaasa ka ootamatuid probleeme korraldusmeeskonnale.

Tabel 11 Lugudes esinevate konfliktide esinemissagedus aastate võrdluses ja kokku kolme peo kohta

Lugudes esinev konflikt	2007 %	2009 %	2011 %	Kokku arvuliselt	Kokku %
Korralduslikud probleemid	7,5	9,6	10,5	37	9,6
Peole pääsemine	0	8,9	7,4	26	6,8
Peole minek	1,5	0,6	1,2	4	1,0
Kultuuri üldised probleemid	6,0	1,3	6,8	17	4,4
Rahastuse leidmise probleemid	4,5	2,5	1,2	9	2,3
Raskused peonädalal	7,5	4,5	9,9	28	7,3
Puudub	73	69,4	59,9	255	66,1
Muu	0	3,2	3,1	10	2,6

4.2.1 Lugude juures olevad pildid

Tantsijaid kujutatakse pildidel eriilmeliselt: liikumas, poseerimas, rahvariides, treeningriides, väljakukujundit moodustamas, lähedal kaamerasse vaatamas. Tabelist 9 on näha, et tantsija on kõige domineerivam tegelane pildidel, sest tants on eelkõige visuaalne kunst.

“Muu“ all on kujutatud näiteks lauljaid, publikut, dirigente või kindlat paika, mis on seotud antud looga. Mõningate lugude puhul on pildimaterjalina tegemist mõne graafilise joonisega või karikatuuriga.

Selgelt on tunnetatav, et tantsupeo peategelaseks on ikkagi tantsija. Kuigi tantsupeo kunstiline toimikond on see, kes teeb kõige suuremahulisemat tööd, on see töö siiski suunatud tantsijatele, et nende tehtav töö võimalikult viljakas oleks. Tantsupidu on üheks olulisemaks väljundiks rahvatantsijatele ning seetõttu ongi rahvatantsija ka peo peategelane.

Tabel 12 Tantsupeo pildidel kujutatu

		Pildil kujutamisi	%
Pildil kujutatu	tantsija	161	33,10%
	muu	99	20,40%
	puudub	85	17,50%
	laulukaar/ laulukaare alune	45	9,30%
	tantsuõpetaja/-spetsialist	32	6,60%
	peo logo ja/või sümboolika	24	4,90%
	kultuuriametnik/- spetsialist	14	2,90%
	tantsupeo kunstiline juht	12	2,50%
	laulupeo kunstiline juht	5	1,00%
	liigijuht	5	1,00%
	SA meediajuht/töötaja	4	0,80%
Kokku		486	100,00%

4.2.2 Kõneisikud

Antud uurimuses liigenduvad inimallikad aktiivseteks ja passiivseteks selle järgi, kas nad saavad loos otseselt sõna või mitte. Kõige kasutatavamad allikad tantsupeolugude puhul on tantsuõpetajad/tantsuspetsialistid ning kultuuriametnikud/tantsuspetsialistid. Nemad saavad kõige tihedamini sõna. Üllatav on asjaolu, et tantsupeo toimkond saab võrdlemisi vähe sõna tantsupeokajastustes (vt tabel 13).

Kuna valimisse kuulusid kõik laulu- ja tantsupeost kõnelevad lood, mitte konkreetselt tantsupeost tehtud lood, on suurim osa allikad kategooria „muu“ all. „Muu“ kategooria all peetakse silmas peamiselt lauljaid. Lugudes esindavad kõneisikud nii lauljate kui tantsijate seisukohti, tihtipeale ka ühiselt. Lauljad ja tantsijad liigitatakse ühese „piduliste“ nimetuse alla, mis moodustabki suuremas osas „muu“ kategooria. Samuti on „muu“ kategooria all ka nõ inimene tänavalt, ehk ei ole identifitseeritud inimest mingi tiitliga. Näiteks peo nädalal esinesid lugudes mitmed pealtvaatajad või möödakäijad.

Selgelt eraldub „kättesaadavate“ allikate eelistamine. Kasutatakse regionaalseid või spetsialiseerunud kultuuriametnikke erinevate tantsupeoteemade kommenteerimiseks, samuti annavad ajakirjanikud tihti sõna rühmade tantsuõpetajatele või tantsuspetsialistidele, kes ei ole peoga otseselt hõivatud.

“Maakonnalehtede puhul võibolla ka see et tantsujuhte tuntakse paremini kui liigijuhte ja on teatud aupaklikkus liigijuhtide suhtes, et kuidas ma nüüd lähen. näiteks on kuulnud, et Mairo Saar on väga terava ütleamisega või Henn Tiivel, et mine tea, mis ta mulle nüüd ütleb, või Ülo Luht on nii kaugel seisev mees, et nii tähtsal kohal inimest segada.

Tantsujuhi poole on lihtsam pöörduda, samas maakonnalehes peab andma ülevaadet rohkem oma maakonna inimestest, kirjutama oma maakonna keskselt, sellepärast helistavadki, et uurida, kuidas meie inimestel läheb.” (Aasmäe 2012)

Maakonnalehtede puhul on oluline anda teavet, mida konkreetse maakonna inimesed peol teevad. Regionaalne mõõde kajastuses on oluline just maakonna enda elanikele, kuid samas annab teistsugust vaatenurka peole. Maakondliku rühma tantsijale ja tema vanematele on tantsurühma pealinna sõit suurem ettevõtmine kui mõne Tallinna tantsurühma tantsijale ning

seetõttu omab ka teistsugust tähendust. Seetõttu on oluline maakonna lehes töötaval ajakirjanikul leida oma kodukoha nišš antud peol.

„Need üleriigilised lehed nagu püüavad nagu haarata haaramatut: kõike korraga, mõnikord õnnestub mõnikord mitte. Aga väikeste paikade lehed - maakonnalehed aga ka vallalehed, et nad tõesti võtavad kätte siis mingi konkreetse kooli või isegi mõne klassi rühma ja siis räägivad selle juhtumistest toimetamistest ja üldjuhul on see selline hästi armas ja tore ja teinekord ka isegi huvitav.“ (Sikk 2012)

Tihti peale võib olla allikaga suhtlemisel määravaks ka toimetuse enda tegurid, näiteks toimetuses pole võimalik terveks proovinädalaks saata kedagi Tallinnasse aga ometi vaja teha lugu sellest, et hakkasid tantsupeo väljakuproovid.

„Maakonnaleht sünnib ikkagi maakonnas, võib-olla sel päeval kui see proov käib ei ole veel lihtsalt ühtegi maakonna reporterit seal kohapeal olemas, kes siis nüüd püüaks väljakult kuskilt tantsijat, ja siis ongi lihtsam helistada õpetajale näiteks.“ (Sikk 2012)

Passiivsete tegelaste puhul on huvitavaks asjaoluks tantsijate suur osakaal. See tuleneb lavastajate, õpetajate ja kultuuriametnike kõneviisist, kus nad räägivad tantsijatest, kui „omadest“, kelle tujudest või meeleoludest nad oskavad rääkida. Siin võib rolli mängida ka seaduslik aspekt, et kolmest analüüsitava peost kaks olid noorte peod, kus ajakirjanikud ei saa eriti lastele ligi, et nendega rääkida ning eetiliselt võttes on küsitavusi ka laste intervjuerimisel ilma hooldaja kohalolekuta.

386 analüüsitava loost 113 ei sisaldanud aktiivseid kõneisikuid, ülejäänud 70 % lugudes said peamiselt sõna tantsuõpetajad ja kultuuriametnikud.

Aktiivsete kõneisikute puudumine on selgitatav lühiuudiste, toimetaja veergude, repliikide, arvamuste jms kaudu. Neid kokku tulebki umbes 30% (vt tabel 6).

Tabel 13 Lugudes esinevad aktiivsed ja passiivsed tegelased

	Aktiivsed tegelased	%	Passiivsed tegelased	%
muu	107	24,40%	172	26,40%
tantsuõpetaja/ spetsialist	98	22,30%	93	14,30%
kultuuriametnik/ spetsialist	98	22,30%	35	5,40%
tantsija	53	12,10%	237	36,30%
SA meediajuht/töötaja	27	6,20%	10	1,50%
tantsupeo kunstiline juht	23	5,20%	46	7,10%
liigijuht	23	5,20%	35	5,40%
laulupeo kunstiline juht	10	2,30%	24	3,70%

4.3 Tantsupeo meediakajastuse eesmärgid ja sihtrühmad

Tantsupeo meediakajastuse analüüsimisel tekkis pidevalt küsimus, et kelle jaoks on artiklid kirjutatud ning miks. Kasusaajaid tantsupeo meediakajastusest on tegelikult palju. Tantsupeo korralduslik toimkond saab meediakajastust kasutada mitmel viisil: reklaami tegemiseks eelseisvale üritusele, kuhu publik saab osta pileteid; valdkonna populariseerimiseks; tantsijate motiveerimiseks.

Kuna laulu- ja tantsupidu on niivõrd mastaapne üritus, on vähetõenäoline, et kellelgi jääks märkamata peonädal Tallinnas. Ühesuguste käepaeltaga ning rahvariietes inimesed ummistamas Tallinnat on omamoodi elav reklaam peole. Lisaks, kuna peoga seotud inimesi on palju (tantsijad, lauljad, pillimehed) ja nendel kõigil on ka perekonnad ning sõbrad, kes teavad nende hobis, liigub teadmine peo toimumisest ka neid teid pidi. Siit võib järeldada, et peo seisukohast ei ole reklaam vast kõige olulisem aspekt meediakajastuse juures.

Valdkonna populariseerimine on kindlasti üheks oluliseks aspektiks pidude juures. 2009. aastal üldtantsupidu „Meri“ oma võimsa lavastusega kasvatas huvi rahvatantsu vastu. Sama aasta sügisel oli eesti rahvatantsuansamblitesse väga suur konkurents. Maaülikooli rahvatantsuansamblisse Tarbatu tuli 2009. aastal sügisel soovijaid rohkem kui eelneva kahe aasta peale kokku. Sama seis oli ka TÜ rahvakunstiansambelis ning TTÜ ansambelis Kuljus. (Kann 2009)

Samas oli huvi kasvatamisel tõuke andjaks pigem pidu ise oma lavastusliku ning tantsulise poolega, meediakajastusel oli tõenäoliselt selles huvi tõusus väga väike roll, kui üldsegi.

Valdkonna populariseerimine on üks olulisemaid eesmärgi, sest tantsupidusid on võimalik korraldada ja ka kajastada ainult niikaua, kui inimestel on huvi selle vastu. Suurim probleem rahvatantsu valdkonna juures on teha inimestele selgeks, et rahvatants on tegelikult midagi enamat kui tuim tuimine mööda tantsuplatsi memmekeste keskel.

„Nagu öeldakse, et tantsupidu on kõige olulisem tantsijale endale ja lauljale endale väga oluline aga samas see ei ole ainult tantsija pidu vaid see on kogu eesti pidu ja peavadki aru saama, et see ei ole nii, et lihtsalt lähed sinna platsile. Või nagu üks minu kolleeg armastas öelda, et „ah rahvatants on üks oiga ja masenda“ mitte „oige ja vasemba“ vaid „oiga ja masenda“. Et kõik saaksid aru, et see ei ole üks „oiga ja masenda“ vaid et tegelikult

superlahe väga tore valdkond. Tuua sinna sisse ka seda kõik need ajaloolist tausta, kuidas see on arenenud, tänapäeva üldhariv info, see on ikka oluline.“ (Aasmäe 2012)

Üheks aspektiks tantsupeo meediakajastuse juures on pakkuda lugejale midagi sellist, mida ta mujalt ei saaks, kui ajalehest. Väljakuemotsioone saab tegelikult publik kohapealt näha, ka jooniseid ning tantsijaid. Mida lugeja aga ei tea, on tantsude taga peituvad lood ja tagamaad.

“Need püüded tantsu edasi anda võiks pigem asendada mingi nii öelda utilitaarse infoga, mingi infoga mille teadmine aitab seda tantsu paremini mõista. Kes on üles kirjutanud selle tantsu, kui on tegemist etnograafiaga või folkloorse tantsuga, kes on selle, kus üles kirjutati, et äkki on mingisugune hästi peen lugu sellega seoses kuidas ülesse kirjutati. Siis selle süünd ja kõik on selline info mis võib olla aitab lugejat selle mõistmiseks, kuna ta teleülekanDES ja väljakul olles seda kindlasti kogeb siis võiks ju talle tõesti anda midagi sellist, mida ta mujalt ei saa kui ajalehest.“ (Sikk 2012)

Tantsupidude meediakajastuse puhul kumab läbi, et kindlat sihtrühma kellele oleks kajastus suunatud, ei ole. Tehakse üldisel kõigile, et igaüks saaks kajastusest midagi, samas lugu võivad lugeda 20 aastat rahvatantsuga tegelenud inimene ning ka täielik vōhik.

*„Kõigile peaks ajakirjanik suutma niimoodi kirjutada, et need lood oleksid **informatiivsed** nii nendele kes ei tea tantsupeost, rahvatantsust mitte midagi ja samas ei oleks igav ja läbi nämmutatud nende jaoks, kes on sünnist saadik olnud tantsupeoga seotud. Peab leidma sellise vahetee, et lugu oleks huvitav lugeda mõlemale osapoolele. ja ei tuleksid välja ka need probleemid, mis võivad olla tantsupeoga seoses.“ (Aasmäe 2012)*

Üheks oluliseks eesmärgiks tantsupeokajastuse juures on kroonika tuleviku jaoks. Trükimeedias ilmunud on see, mis alles jääb ka 50 aasta pärast meist, ning nende andmete põhjal võidakse koostada arusaam praegustest tantsupidudest. Kroonika puhul on ka mikro tasand oluline, ehk siis see konkreetne tantsija, kelle pilt sattus ajalehte, või kes andis intervjuud ajakirjanikule mingil hetkel.

*„Eks neid eesmäärke on hästi palju alates sellisest tõesti **globaalsest Eestluse ajamisest, rahvale ja riigile oluliste väärtuste rõhutamisest** kuni selleni välja, et kasvatada homseid tantsijaid või anda nendele tublidele peredele kust need tantsijad siis on, kasvõi materjali selleks et oleks mida siis näiteks **perekonna arhiivipanemiseks** või kogunisti mõne koltunud lehenumbri piibli vahele asetamiseks. Kui näiteks su naise või sinu lapse pilt on ajalehe*

esiküljel, siis minu teada on Eestimaal väga palju peresid kus tõesti selliseid sellised ajalehti hoitakse kui kogukonna reliikviaid.“ (Sikk 2012)

Tabel 14 Tantsupeokajastuse eesmärgid ja sihtrühmad perspektiivide lõikes

	Eesmärk I	Sihtrühm I	Eesmärk II	Sihtrühm II
Ajalooline perspektiiv	Ajalooline taust tantsupeol, tantsudel, meedia hariv funktsioon. Tavalugeja harimine	Tantsupeo publik ja osaleja	Sündmuse ajalooline talletamine kroonikate tarbeks.	Tuleviku võimalik lugeja, uurimustöö tegija
Ühiskondlik perspektiiv	Riigile ja rahvusele oluliste väärtuste rõhutamine, kogukondade kokku toomine, eestluse propageerimine	Eesti ühiskond, eestlased; eol osalejad, et tunnetaksid oma väärtust	Lugeja harimine tantsupeo kui sündmuse ja tantsupeo kui kunstiiligi teemadel	Tantsupeokauge auditoorium, kes ei tunne kontekste
Isiklik perspektiiv	Mälestus peost, isiklik kroonika, enda leidmine lehest	Ühelt poolt konkreetne laulja/tantsija, teiselt poolt võimalikult suur hulk lauljaid ja tantsijaid	Koodide selgitamine tantsupeo tähenduse loomise hõlbustamiseks (selgitada, mis mida kusagil tähendab)	Tantsupidu jälgiv, peol osalev auditoorium
Kogukondlik perspektiiv	Kogukonna ühtlustamine, "meie" tunde tekitamine. "Meie" tantsijas/lauljad/pillimehed on peol	Kogukonnas(maa konnas) viibivad inimesed, kes jälgivad pidu kaudselt	Igal tantsijal on oma kogukond (nö. fännklubi), kes tarbib meediat rohkem, kui näeb oma lähedast lehes	Tantsija ema-isa, vanaema-vanaisa, tädi-onu jne

5 Järeldused ja diskussioon

5.1 Järeldused

5.1.1 Missugune on tantsupeo meediakajastus?

Tantsupidude meediakajastus on ajaliselt perioodiline sõltuvalt tantsupeoprotsessist. On selge seos tantsupeo sündmuste ja meediakajastuse aktiivsuse vahel. Mida lähemale tantsupeokontserdile, seda aktiivsemaks muutub kajastamine ning tantsupeo proovinädalal läbib kajastuste arv mitmekordse tõusu.

Samas on kolme aasta jooksul näha tõusvat tendentsi kajastuse planeerituses: väljaanded viimastel pidudel alustavad aktiivsemat kajastust järjest varem. Kui 2007. aasta puhul pea kogu kajastus mahtus ühe kuu sisse ära, siis 2011. peo juures kajastati aktiivselt ka talvel toimunud eelproove.

Üleriigilised ja maakondlikud väljaanded kajastasid tantsupidu üldkokkuvõttes võrdselt. Pooled valimisse kuulunud artiklitest olid pärit maakondlikest väljaannetest ja pooled üleriigilistest, kuid üksiku lehe kohta oli kajastuse mahu selge ülekaal üleriiklikes lehtedes.

Žanriliselt oli suurem osa kajastustest uudislööd ja lühiuudised, mis olid fakte esitavad ning neutraalsed. Viiendik valimisse kuulunud artiklitest aga olid olemuslööd, reportaažid ja intervjuud. Tonaalsusest kumas tugevalt läbi neutraalne ja positiivne hoiak, mis ekspertide hinnangul on seotud nii ürituse enda spetsiifikaga, kui ka valdkondlike eripäradega (rahvatantsijad kui omaette kogukond). Ekspertide sõnul on siinkohal omaette põhjused, mis mõjutavad kajastust positiivsele ja neutraalsele tonaalsusele.

Artikli suunitluse poolest analüüsitakse tantsupeo kontekstis vähem, peamiselt esitletakse fakte ja hinnanguid. Hinnangud on seotud eelkõige püüdlusega väljakult tulevat emotsiooni esitada lugejalt teksti kaudu.

5.1.2 Millised on tantsupeo meediakajastuses domineerivad teemad ja isikud?

Teemadest domineerib laulu- ja tantsupeokontsert kui sündmus, mis on eelkõige seotud teema aktuaalsusega. Oma rolli mängib siin kindlasti ka lühiuudiste kasvav kogus meediakajastuses, sest lühiuudiste põhiteemadeks olid laulu- ja tantsupeokontsertide faktid ja teated seoses nendega.

Teine domineeriv teema meediakajastuses on tantsupeo ettevalmistus justnimelt tantsupeonädalal. Lahti seletatult on see peamiselt väljakuproovide kajastus nädalal enne tantsupidu. Kuna meediakajastuse aktiivsus suureneb oluliselt just tantsupeoeelsel nädalal on loogiline, et teemadena hakkavad domineerima tantsupeonädalal toimuvad sündmused nagu väljakuproovid ja kontserdid.

Samas märgatava osa kajastustest moodustavad siiski ka terve hooajal jooksul toimuvad proovid ja ülevaatused ning maakondlikud sündmused seoses tantsupeoga.

Isikutest domineerivad tantsupeo meediakajastustest kaks osapoolt: tantsijad ja nende eest kõnelejad. Pildiliselt ning ka passiivselt on kõige sagedamini esinev tegelane tantsupeo kontekstis tantsija. Tantsijat kujutatakse ka üleüldiste laulu- ja tantsupeo temaatiliste lugude juures. Samas sõna tantsijatele nii palju ei anta. Aktiivsete allikatena domineerivad selgelt maakondlikud rahvakultuurikuraatorid ja tantsujuhid, sest nende poole on ajakirjanikul lihtsam pöörduda ja nad annavad ka asjakohast teavet.

5.1.3 Mis on tantsupeo meediakajastust mõjutavad tegurid?

Tantsupeo meediakajastust mõjutavatest teguritest käsitlen ajakirjanike enda välja toodud tegureid, mis mõjutavad meediakajastuse loomist. Üheks oluliseks mõjuks meediakajastuse juures tõid eksperdid välja eelnevalt mainitud traditsionaalsuse tantsupeo meediakajastuse juures. Traditsionaalsus aga mõjub mitmel tasandil. Esiteks eelnevalt mainitud sündmuse traditsionaalsuse varjus, kus sündmus ise dikteerib ette kajastamise aja, teemad ja ka viisi. Teiseks aga ka meediakajastuse enda traditsionaalne käsitus antud teemal, ehk aja jooksul välja kujunenud normid tantsupeo kajastamisel.

Tantsupeost kirjutavad eksperdid kõik kinnitavad, et spetsialiseerumine tantsupeole on tulnud nende endi eelnevast seotusest valdkonnaga, mis tähendab, et kirjutades nad kodeerivad (paratamatult) lugudesse teatud määral implitsiitsust.

Toimetuse mõjude juures mainisid eksperdid, et neil on sisu loomise juures vabad käed antud ning nad juhinduvad pigem tantsupeo sündmuse olemusest. Toimetusest mõjutas nende kajastamist läbi tulev suhtumine tantsupeo suhtes, mida nad üritasid oma meediakajastusega muuta või parandada.

Praktiliste mõjudena tõid intervjuueeritavad välja allikate kättesaadavust, mida nad ise küll enda tööde puhul ei nimetanud teguriks, kuid pakkusid, et maakonnalehtede reporteritel võis küll mängida see rolli.

Laulu- ja tantsupeo sihtasutust nimetati viimaste pidude valguses ka ühe meediakajastust mõjutava tegurina, sest sihtasutus on hakanud just viimase nelja peo jooksul hoolikalt planeerima enda poolt väljastatavat kajastust. Kõik eksperdid leidsid, et neil endil otseselt ei ole vajalik sihtasutuse poolne abi, kuna nad ise tunnevad valdkonda piisavalt, kuid toodi välja, et kohati on sihtasutus hakanud häirima või lausa segama ajakirjanike ja fotograafide tööd.

Sihtasutuse mõjud kajastusele tulid ka kaudselt välja. Ajakirjanikud nentisid, et mõnikord nad ei taha konflikte tantsupeo kontekstis kajastada, sest tunnevad, et see oleks ebaõiglane korraldajate suhtes, kes näevad rasket vaeva, et pidu korda läheks. Lisaks süütundele mängivad siin rolli ka isiklikud suhted, kuna ajakirjanikud ja peo korraldajad on nõ üks “kogukond” e. rahvatantsuhuvilised, siis ei taheta omavahelisi suhteid ära rikkuda.

5.1.4 Mis on tantsupeo meediakajastuse eesmärgid ja kes on sihtauditoorium?

Eesmärkidena tõid eksperdid välja neli põhilist: ajalooline, ühiskondlik, kogukondlik ja isiklik. Ajaloolise eesmärgi all on kaks käsitlust. Esimene on tausta avamine tantsupeole kui pika ajalooga sündmusele. Ajakirjanikud leidsid üheselt, et üheks oluliseks eesmärgiks trükimeediakajastuses on auditooriumi ette valmistamine tantsupeo kontserdiks. Ajalooliselt saab meediakäsitlus aidata mõista minevikust pärit kujundeid, tantse ja riietust, mida etenduses kasutatakse, kuid millest laiem publik ei pruugi aru saada. Harivat funktsiooni omas ka kogukondlik eesmärk: valdkonna populariseerimine ja selle representatsiooni mõjutamine positiivses suunas.

Ajaloolise eesmärgi teine käsitus oli tulevikku ulatuv: meediakajastus, kui kroonika tantsupeo kohta. Tulevikus vaadeldakse tantsupeoga seonduvat konteksti justnimelt selle meediakajastuse järgi ja seetõttu on oluline, et meediakajastus esitaks reaalselt pilti sündmusest.

Ühiskondlikest eesmärkidest on oluline eestluse ja rahvusluse propageerimine ning oluliste väärtuste rõhutamine. Tantsupidu on ise saanud sümboliks ning selle kaudu väljendab valitsev võim ka teisi sümboleid, mida soovitakse seostada mentaalses representatsioonis sama positiivsete märksõnadega nagu on seostunud tantsupidu.

Kogukondlik eesmärk kätkeb endas väiksemate kogukondade ühendamist ja lähendamist teineteisele. Maakonda esindav rühm tantsupeo meediakajastuse keskmes tekitab maakonnas kohapeal ühtse kogukonna tunde ja äratundmisrõõmu. Ajakirjanike eesmärgiks on pakkuda kogukonnale kajastus, mis teda puudutab ja huvitab, isegi kui auditoorium ise hetkel ei viibi tantsupeol.

Isiklikust eesmärgist tuleb esile uuesti harimise aspekt, meediakajastus kui indiviidi hariv ja konteksti selgitav. Eksperdid olid ühel meelel, et rahvatantsu teemal harimine oleks vajalik tantsupeokontekstis, kuid teise aspektina mainiti ära ka publiku soovidest lähtumist, sest pole mõtet teha väga spetsiifilisi lugusid, kui keegi neid ei loe.

5.2 Diskussioon

Antud tööst lähtuvalt võib öelda, et tantsupidude trükimeediakajastus on homogeenne ja kõrvalekaldeid traditsioonilisest esineb harva, kusjuures traditsiooniline on antud töö kontekstis väga oluline termin. On olemas traditsioonilised žanrid milles kirjutatakse: uudislood ja reportaažid; on ka traditsioonilised suhtumised, mida võetakse: positiivsed ja neutraalsed ning viimase kolme peo puhul joonistub juba välja ka traditsioon konkreetsete väljaannete kajastamisaktiivsuses.

Ka üks ekspertidest (Sikk 2012) tõi välja, et tantsupeo trükimeediakajastuse puhul on lood väga sarnased ja tekib tunne, et loed sama teksti sadu kordi.

Kuna tantsupidu ise on traditsioonilise ülesehitusega sündmus, mis omab pikka ajalugu, on sellega seonduv meediakajastus sarnane. Ka tantsupidude meediakajastus on pika ajalooga ja selle jooksul on tekkinud teatud „stambid“ ajakirjanduse poolt, mida täidetakse ja ka kindlad ootused auditooriumi poolt, mille täitmist eeldatakse meediakajastuselt. Nende kahe teguri koosmõjul ongi tekkinud tänapäevane tantsupidude meediakajastus.

Töö teoreetilises osas mainitud etnilisuse representatsioon kui erinevuste integreerumine (Hall 1996) tuleb eelnevast välja huvitaval kombel: pole oluline, mis rahvusest sa oled, peaasi, et eestlane. Ehk siis, kui laulad eesti keeles, tantsid eesti tantse või kannad eesti rahvarõivast, oled representatsioonis positiivne tegelane. Isegi publikuna osalemine sellisel rahvuslikul üritusel nagu seda on laulu- ja tantsupidu muudab sind paremaks (sind esitletakse meedias positiivses kontekstis).

Veel on mängus ürituse implitsiitsed rollid: publik ja peoline on kompetentsed võtma sõna nii korralduse kui lavastuse poole pealt, kuna nad on seal kohal. Ainuüksi kohalolek annab märku konteksti ja narratiivi tundmisest.

Edasine suund uurimiseks antud osast oleks pikemaajalise perioodi uurimine tantsupeo meediakajastuses, et näha, kuidas on toimunud paradigmade muutused meediakajastuses ning millal on välja kujunenud tänapäevased vormid ning ootused tantsupeo meediatekstile.

Pika ajaloo vältel on tantsupidude järjepidev kajastus olnud teoreetilist võimeline ka mõjutada auditooriumi sotsiaalset konteksti, konkreetset tunnistust sellest saaks läbi viies auditooriumiuuringu. Sotsiaalse konteksti mõjutamine omad rolli kodeerimise-dekodeerimise

teoorias (Hall 1973), mille järgi auditoorium loeb tekste vastavalt enda kontekstile ning annab neile ka sellele vastava tähenduse. Kui suudaks tõestada, et tõepoolest on järjepidev meediakajastus sellisel rahvuslikul teemal nagu tantsupidu avaldanud mõju sotsiaalsetele kontekstidele ning aitab auditooriumil edasisi käsitlusi üheselt dekodeerida, saaks edasi uurida juba dekodeerimist mõjutavate tegurite omakordset mõjutamist algse kodeerimise poolt. Kodeerimise- dekodeerimise mudel saaks selles kontekstis uue dimensiooni juurde.

Tantsupeokontekstis räägitakse kõige sagedamini tantsijatest aga ka lauljatest. Nemad on nimetatud peo peategelaseks, kellest kommunikatsioon lähtub ja kellele kajastuses pannakse suurt rõhku. Samas vastuoluline on fakt, et tantsijad ise olles peo peategelased ei ole kõige aktiivsemalt kasutatud allikad.

Sõna antakse maakonna kuraatoritele ja kohalikele tantsujuhtidele, kes oskavad kõige enam rääkida tantsijate käekäigu kohta. Siin võib olla kaks aspekti, miks nii on. Esiteks, olles peo peategelased on tantsijad niivõrd üllad tegelased, et nende tööd ei tohiks segada. Tantsija las teeb oma tööd, milleks on tantsimine ja meedia kajastab nende tööd kõrvalt.

Teiseks aspektiks on ajakirjanike kinnipidamine eetikakoodeksist. Kuna antud töös analüüsitavatest pidudest kaks on noorte peod, kus enamus tantsijaid on alaealised, siis ei tohiks ajakirjanikud tegelikult rääkida lastega ilma hooldaja nõusolekuta. Kergem on ajakirjanikul pöörduda otse esindaja, ehk kuraatori või tantsujuhi poole kommentaaride saamiseks, kui hakata taga ajama konkreetse lapse hooldajaid. Ühelt küljelt ei anta tantsijale siin proportsionaalselt sõna, samas teiselt poolt on eetilisi küsitavusi vähem.

Ammas (2012) aga mainib, et kuna tegemist on sellise üdini positiivse üritusega nagu tantsupidu, on inimlikust küljest vaadates arusaamatu kartus ajakirjanikel lastega suhelda, sest ilmselt see laps antud kontekstis midagi väga kompromiteerivat ei ütle.

Võttes aluseks representatsiooni mõiste (Hall 1997, Kõuts-Klemm ja Korts 2010) võib pidada oluliseks vahendiks kujutluse loomise juures pilte, mida antud kontekstis kasutatakse, nende kaudu tekitatakse mentaalne representatsioonisüsteem lugeja mõistuses.

Piltidel kujutatust kõige populaarsem oli vaieldamatult tantsija oma kõikvõimalikes olukordades. Kuigi ühiskondlikul tasandil on mentaalses representatsioonis eestlastel sild rahvusluse ja laulmise vahel, võib tekkida meediakajastusi jälgides sinna kõrval teine sild laulu- ja tantsupeo ning tantsija kujutise vahele. Ehk laulu- ja tantsupeo pildiline vorm on

tantsija. Kuna on olemas juba seos rahvustluse ja laulu- ja tantsupeo vahel, on järgmiseks lülilis seos rahvustluse ja tantsija vahel.

Kokkuvõte

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida tantsupidude meediakajastust trükimeediast ning seda mõjutavaid tegureid viimase kolme tantsupeo näitel. Töö käsitles viimase kolme üleriikliku tantsupeo (2007, 2009, 2011) toimumise aastatel ilmunud artikleid eestikeelsetes väljaannetes kõikjal üle Eesti. Lisaks meediakajastuse kirjeldamisele uuris töö ka meediakajastuse eesmäärke ja sihtauditooriumeid.

Töös kasutatud meetoditeks olid artiklite kvantitatiivne sisuanalüüs ning kolme ekspertintervjuu kontentanalüüs. Lõppvalimisse kuulus 386 artiklit laulu- ja tantsupeo teemal. Artiklid kodeeriti konkreetse teema jaoks välja töötatud kodeerimisjuhendi järgi ning analüüsiti kvantitatiivse näitajate põhjal. Ekspertintervjuud viis autor läbi kolme ajakirjanikuga, kes puutusid analüüsitava perioodil tihedalt kokku tantsupidude meediakajastusega.

Analüüsi käigus tuli välja, et tantsupeo meediakajastuse juures on oluliseks aspektiks traditsionaalsus, mis väljendub nii kajastuse sisus, kui vormis. Ajaliselt koondus suurem osa kajastusest tantsupeo kontserdi lähedale. Olulisemad teemad, mida kajastati olid laulu- ja tantsupeo kontserdid, tantsupeo ettevalmistusprotsess ja peoga seonduvad maakondlikud üritused. Valdav osa kajastusest oli žanriliselt uudislugude vormis ning neutraalse või positiivse toonaalsusega. Lugudes peamiselt esitati fakte ja hinnanguid ning välditi analüütilisust.

Kajastuses esinesid kõige nähtavamalt tantsijad, neid kujutati nii piltidel kui tekstis passiivsete, kuid positiivsete tegelastena. Sõna said rohkem aga tantsujuhid ja maakondlikud rahvakultuuri spetsialistid.

Tantsupeo meediakajastust mõjutavatest teguritest olulisemaks nimetati tantsupeo kui sündmuse traditsionaalset vormi. On olemas kindlad teemad, mida kajastada tantsupeo puhul ning ka viisid, kuidas kajastada.

Tantsupeo meediakajastuse eesmärgid hõlmavad erinevaid tasandeid alates ühiskondlikust ning lõpetades individuaalsega. Ühiskondlikul tasemel toodi eesmärkidest välja rahvusluse propageerimist ja ühtsustunde tekitamist. Olulisteks eesmärkideks olid ka lugeja harimine ning konteksti loomine eelseisvaks tantsupeo kontserdiks.

Arvestades tantsupidude traditsiooni ajalooga, keskendus antud töö väga lühikesele perioodile tantsupeo meediakajastuste koguperioodist. Oleks otstarbekas uurida ka eelnevat tantsupeo meediakajastust ning edasi võiks minna ka laiemalt tantsupeo tähenduse uurimisele. Kuna see töö keskendus peamiselt tekstile ja teksti loojale on auditooriumi aspekt tantsupidude kontekstis veel täiesti uurimata.

Summary

The goal of this bachelor thesis on the subject on analysis of the Folk Dance Celebrations coverage in print media (years 2007, 2009 and 2011) is to study media coverage of Estonian Dance Celebration and the factors affecting the media coverage taking examples from last 3 Dance Celebrations in 2007, 2009 and 2011.

The methods used in this paper include quantitative content analysis and content analysis of 3 experts interviewed. The sample contained 386 articles from Estonian newspapers that had anything to do with the Dance Celebrations. Articles were coded using a coding instruction made specifically for this paper and analyzed by the quantitative indicators. Interviews were taken with 3 experts – newspaper reporters who were thoroughly involved with the media coverage of the Dance Celebrations.

The analysis discovered, that main aspect regarding the media coverage of Dance Celebrations is traditionality which can be seen both in the content and form of the coverage. Periodically, most of the coverage was accumulated to the period of the Celebrations themselves. Most important topics covered were the concerts of the Celebration, the preparing process and regional events regarding the Celebrations. Most of the coverage by genre was written as news and had either positive or neutral tonality. There were a lot of opinions and facts presented while analyzes were being avoided.

Mostly covered persons were the dancers. They were covered both in pictures and texts as passive, but positive characters. Spoken characters were rather dance instructors or regional folk-culture specialists.

The most important factors affecting the media coverage was the traditional form of the event of the Celebrations. There are certain topics and ways on how and what to cover.

The purpose of the media coverage includes many different levels starting from social purposes to individual purposes. On the social level it is important for propagating nationality and unity of a nation, while on individual level the main goals were to educate the readers and creating a context for an upcoming concert.

Regarding the long traditional history of the Celebrations, this current paper focuses on a very short period of the media coverage. It would be useful to study the previous coverages and from there on start looking at the wider meaning of Estonian Dance Celebrations. Since this paper focused on writers and texts, then the auditory aspect in the context of Celebrations remains yet to be studied.

Kasutatud allikad

A word about the greatest feast of the nation URL(kasutatud mai 2012)

<http://www.llkc.lt/ds/history.html>

Aasmäe, A.(2012). *Autori intervjuu*. Tallinn, 21. aprill

Aassalu, H.(1999). *Murrangud eesti rahvatantsus XX sajandil*.

Ammas, A.(2012) *Autori intervjuu*. Tallinn, 22. aprill

Ammas, A. (2010) *Mait Agu. AQ*. Fookus Meedia

Becker, S.(1976). Art Worlds and Social Types. *American Behavioral Scientist*, 19(6): 703-718.

Berg, E. & M. Hiimäe & E. Jansen et al(1998). *Eesti rahvakultuur*. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus

Bottomley, G. (2009). *From Another Place: Migration and the Politics of Culture*. New York: Cambridge University Press

Chen, K.-H. (1996). Post-marxism: between/beyond critical postmodernism. Morley, D. & K.-H. Chen (toim.). *Stuart Hall: Critical Dialogs in Cultural Studies*. London: Routledge, 309-325.

Communication Theory. *Osgood-Schramm communication model*. URL(kasutatud mai 2012) <http://communicationtheory.org/osgood-schramm-model-of-communication/>

Eero, G. & R. Hillermaa(2005). *Ingrid Rüütel bibliograafia*. Tallinn: Eesti Rahvusraamatukogu

Fiske, J.(2002). *Introduction to communication studies*. Taylor & Francis e-Library

Gadamer, H-G & A. Tool(tõlk.)(2002). *Hermeneutika universaalsus*. Tartu: Ilmamaa

Gerbner, G. (1956). Toward a General Model of Communication. *Audio Visual Communication Review*, 4(3): 171-199.

Hall, S. (1973). *Encoding and decoding in the television discourse*. Birmingham: Centre for Contemporary Cultural Studies.

Hall, S. (1997). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: SAGE

Hall, S.(1996). New ethnicities. Morley, D. & K.-H. Chen (toim.). *Stuart Hall: Critical Dialogs in Cultural Studies*. London: Routledge, 441-449

- Iser, W.(1980). *The Act of Reading*. London: The John Hopkins Press Ltd.
- Järvela, K. (2012). *Traditsiooniline pärimustants*. Käsikirjaline loengukonspekt. Rahvakultuuri keskus, rahvatantsujuhtide kool
- Kann, A. (2009). *Suvine üldtantsupidu utsitas noori trenni*. Reporteritöö aine kodune töö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.
- Kapper, S.(2008). Tantsufolklorismist tänases Eestis. Hiemäe, Mall & Oras, Janika & Saarlo, Liina (toim). *Tonditosin*. Pro Folkloristica 14. Tartu: Eesti Kirjandusmuuseumi Teaduskirjastus, lk 24–52.
- Kermik, H.(1983). *Ullo Toomi. Kaerajaanist tantsupeoni*. Tallinn: Eesti Raamat.
- Krause, K. (2007). *Rahvatantsu imago noorte ühiskonnas: uurimus 11–18-aastaste noorte seas*. Magistritöö. URL (kasutatud mai 2012)
http://www.errs.ee/public/Valmis_t_20071023071054.pdf
- Kõuts-Klemm, R & K. Korts.(2010) *Ülevaade meedia ja kommunikatsiooni teoriast (SOZU.03.252). Loengumaterjalid ja juhendid*. Loengukonspekt. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.URL (kasutatud mai 2012)
http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/15925/Meedia_ja_kommunikatsioon.pdf
- Eesti laulu- ja tantsupidu URL (kasutatud mai 2012) <http://www.laulupidu.ee>
- Lithuanian Folk Culture Centre URL(kasutatud mai 2012)
<http://www.dainusvente.lt/index.php?1686180731>
- McQuail, D. (2000). *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Orav, M. *Kultuurilaegas*. URL (kasutatud mai 2012)
http://www.folk.ee/kultuurilaegas/et/aa_index/rt_rahvatants_ja_tantsupidu
- Raudkats, A. (1926) *Eesti rahvatantsud*. Tartu: Kirjastuse-Ühisuse “Postimehe” trükk
- Rimmon-Kenan, S.(2001) *Narrative Fiction*. New York: Routledge
- Shay, A. (2011). *Tantsupoliitika. Riiklikud rahvatantsuansamblid, representatsioon ja võim*. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
- Sikk, R.(2012). *Autori intervjuu*. Tartu/Kadrina(Skype'i teel), 29.aprill
- Sikk, R.(1984). *Rahvatantsupidude reportaažid Eesti Raadios*. Diplomitöö. Tartu Riiklik Ülikool, žurnalistika kateeder.
- Statistikaameti andmed kultuuri valdkonna kohta URL (viimati kasutatud mai 2012)
<http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Sotsiaalelu/07KULTUUR/07KULTUUR.asp>
- Tõnnus, R. (1991). *Anna Raudkats oma ajas*. Tallinn: Eesti Raamat

Valner, K. & S. Valner (2009). Ajakirjandus kui tantsupeo arenguloo peegel?! *Konverents „Rahvast ja tantsust“*. Tallinn, 4. detsember.

Vihalemm, T. *Kvalitatiivne analüüs*. Loengukonspekt. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

Vissel, Anu (2004). Rahvatantsu asendist eestlaste kultuuripildis ja harrastustes. Ingrid Rüütel (toim.). *Pärimusmuusika muutuv ühiskonnas*. Eesti Kirjandusmuuseumi Etnomusikoloogia osakond, 109-131

Youtube estonian folk dance otsing, URL(kasutatud mai 2012)

http://www.youtube.com/results?search_query=estonian+folk+dance&oq=estonian+folk+&aq=l&aqi=g7&aql=&gs_l=youtube-psuggest.3.1.0l7.5352.9760.0.11723.14.13.0.0.0.0.791.3972.5j1j1j2j1j2j1.13.0...0.0.LyHuW2x3d8g

Об истории Праздника песен и танцев URL (kasutatud mai 2012)

http://www.dziesmusvetki2008.lv/rus/dziesmu_svetki/1112.html

Lisad

Lisa 1 Kvantitatiivanalüüsi kodeerimisjuhend

A Artikli tunnused

A1 Järjekorranumber

A2 Väljaanne

1. Üleriigilised väljaanded
  - 1.1. Eesti Päevaleht
  - 1.2. Eesti Ekspress
  - 1.3. Maaleht
  - 1.4. Postimees
  - 1.5. Õhtuleht (SL Õhtuleht)
  - 1.6. Õpetajate leht
2. Kohalikud väljaanded
  - 2.1. Järva teataja
  - 2.2. Meie Maa
  - 2.3. Nädaline
  - 2.4. Oma Saar
  - 2.5. Põhjarannik
  - 2.6. Pärnu Postimees
  - 2.7. Sakala
  - 2.8. Valgamaalane
  - 2.9. Virumaa Teataja
  - 2.10. Vooremaa
  - 2.11. Võrumaa teataja
  - 2.12. Lääne Elu
  - 2.13. Tartu Postimees
  - 2.14. Harju Ekspress
  - 2.15. Harju Elu
  - 2.16. Hiiu Nädal

- 2.17. Kuulutaja
- 2.18. LõunaLeht
- 2.19. Muu

A3 Ilmumise kuupäev (pp/kk/aaaa)

A4 Pealkiri (märgitakse sõnadega)

A5 Žanr

- 1. Lühiauudis e. „nupp“
- 2. Uudislugu
- 3. Arvamuslugu
- 4. Reportaaž
- 5. Olemislugu
- 6. Intervjuu
- 7. Analüüs
- 8. Juhtkiri, toimetaja veerg, repliik

A6 Autor

A7 Tantsupeoga seotus

- 1. Laulu- ja tantsupidu on peateema
- 2. tantsupidu on peateema
- 3. tantsupidu on kõrvalteema/ tantsupidu on mainitud artiklis
- 4. ei ole tantsupeoga seotud

5.2.1.1 B Artikli sisu

B1 Artikli suunitlus

- 1. fakte esitav
- 2. analüütiline
- 3. hinnanguid andev
- 4. muu

B2 Artikli peateema

1. Laulu- ja tantsupeo kontsert (kontserdid)
2. Tantsupeo ettevalmistus protsess
  - 2.1 Proovid ja ülevaatused terve hooaja vältel
  - 2.2 Ettevalmistus ja korraldus tantsupeonädalal (Tallinnas toimuvate proovide ja kontserdite nädal)
3. Tantsupeoga seotud tantsujuht/õpetaja
4. Tantsupeoga seonduv üleriigiline üritus/sündmus
5. Tantsupeoga seonduv maakondlik üritus/sündmus
6. muu

B3 Artiklis esinevate inimallikate hulk (märgitakse numbriga)

B4 Aktiivsed tegelased e. kõik, kes artiklis sõna saavad (märkida kõik sobivad variandid)

1. laulu(- ja tantsu)peo kunstiline juht
2. laulu- ja tantsupeo SA meediajuht/ juhtivtöötaja
3. tantsupeo kunstiline juht
4. tantsupeo liigijuht
5. peol osalev/osaleda sooviv tantsija
6. tantsuõpetaja/tantsuspetsialist
7. kultuuriametnik/kultuurispetsialist
8. muu
9. puudub

B5 Passiivsed tegelased e. kellele sõna ei anta aga kaudselt osaleb artiklis (märkida kõik sobivad variandid)

1. laulu(- ja tantsu)peo kunstiline juht
2. laulu- ja tantsupeo SA meediajuht
3. tantsupeo kunstiline juht
4. tantsupeo liigijuht
5. peol osalev/osaleda sooviv tantsija
6. tantsuõpetaja/tantsuspetsialist
7. kultuuriametnik/kultuurispetsialist
8. muu

9. puudub

B6 Artikli suhtumine tantsupeo suhtes

1. toetav või pooldav või soosiv
2. kriitiline
3. neutraalne
4. vasturääkiv

B7 Konfliktid või vastuolud

1. Korralduslikud probleemid
2. Peole pääsemine
3. peole minek
4. kultuuri üldised probleemid
5. rahastuse probleemid
6. raskused peonädalal (rasked proovid, käitumisprobleemid jms.)
7. puudub

B8 Artikli argumendi märksõna (1 – 3 sõna)

C1 Artikli juures oleval pildil kujutatu

1. laulu(- ja tantsu)peo kunstiline juht
2. laulu- ja tantsupeo SA meediajuht
3. tantsupeo kunstiline juht
4. tantsupeo liigijuht
5. tantsija
6. tantsuõpetaja/tantsuspetsialist
7. kultuuriametnik/kultuurispetsialist
8. muu
9. puudub
10. peo logo ja/või sümboolika
11. laulukaar/ laulukaares alune lauljate ja/või tantsijatega

Lisa 2 Semistruktureeritud intervjuu kava

1. *Tervitus. Enda tutvustus lähemalt. Seletan, et olen TÜ ajakirjandustudeng ning teen bakalaureusetööd tantsupidude meediakajastuse teemal. Kerge sissejuhatus intervjuule nt. küsin kuidas läheb, millega tegelevad praegu töö-alaselt vms.*
  - a) Palun kirjeldage enda igapäevast tööd ajakirjanikuna.
  - b) Millised on teile huvipakkuvad teemad, millega olete töös kokku puutunud?
Miks just need teemad?
  - c) Kuidas olete jõudnud tantsupidude kajastamise juurde? Kaua olete töötanud ajakirjanikuna? Kaua olete kajastanud tantsupidusid?
2. **Mis ajendab teid kirjutama lugusid tantsupeo teemadel?**
  - a) Kuidas kujunevad teie lugude teemavalikud?
  - b) Kumb teile endale südamelähedasem on: laulupidu või tantsupidu?
  - c) Millist rolli mängib toimetuse teemade valimisel?
  - d) Kuidas mõjutab lugude temaatikat teie konkreetse väljaande suunitlus?
  - a) Kuivõrd sõltub lugude temaatika teist endast? Miks? Palun selgitage/põhjendage/täpsustage...
3. **Kirjeldage viimase kolme peo meediakajastust(2007., 2009, ja 2011). Mis olid kolme peo meediakajastuste erinevused, mis olid sarnasused? Tooge palun näiteid**
  - a) Mis õnnestus Teie arvates viimaste pidude meediakajastuste puhul? Mida oleks saanud paremini teha?
  - b) Mis võis meediakajastuse õnnestumistele kaasa aidata? Millest võiksid olla tingitud kajastuse ebaõnnestumised?
  - c) Mida oleks peo juhtkond (meediajuht või kommunikatsioonitiim) võinud teha kajastuse paremaks muutmisel?
  - d) Milline üldmulje jäi teile kolme viimase peo käsitlest ajakirjanduses? (Oli see piisav? Piisavalt põhjalik? Kvaliteetne?)
4. **Mis on erilist tantsupeost kirjutamise puhul?**
  - a) Mida peaks tantsupeost kirjutav ajakirjanik silmas pidama?

- b) Vörrelge laulupeo ja tantsupeo kajastamist. Mille poolest nad sarananevad ja mille poolest erinevad?
- c) Milline oleks Teie arvates ideaalne tantsupeo meediakajastus?
- d) Mil määral praegune tantsupeo meediakajastus sellele ideaalile vastab?
- e) Mis on hetkel tantsupeokajastusest puudu (mis on üle)?
- f) Kes või mis vajaks arendamist, et saavutada kvaliteetsem tantsupeo meediakajastus?

5. Mis eesmäärke tantsupeo meediakajastus täidab?

- a) Kelle jaoks võiks see meediakajastus olla oluline? Kas oleks võimalik kirjeldada nende lugude lugejaid?
- b) Kes peaks selle kajastuse järjepidevuse eest vastutama?
- c) Kuidas hindate viimase kolme peo meediakajastust 5-palli skaalal, kus 1 on kõige madalam ja 5 kõige kõrgem hinne? Miks?

6. Nüüd tutvustan teile olulisemaid aspekte enda senisest uurimistööst ning sooviksin saada teie hinnangut leitud tulemustele.

- a) Tantsupidude meediakajastuse kvantiteedis toimub hüppeline tõus just tantsupeonädalal, millest võiks see tingitud olla?
- b) Tantsupeost kõnelevatest uudislugudest kolme aasta peale kokku ligi 90% olid positiivse või neutraalse tooniga ning enamusest lugudest konfliktid puudusid. Miks tantsupeost rääkivatele lugudele klassikalise uudise kriteeriumid ei kehti?
- c) Kõige rohkem said lugudes sõna tantsuõpetajad ja kultuurispetsialistid, miks ajakirjanikud just nendega kõige rohkem rääkisid?

7. Kas soovite midagi omalt poolt lisada antud teema kohta, mida ma ei küsinud?

Annan intervjuueeritavale võimaluse rääkida oma mõtetest peo kajastuse kohta, mis neil intervjuu käigus tekkisid. Siinkohal läheks üle pigem vabamale vestlusele ning üritaks eelneva jutu ka kokku võtta.

- a) Ehk tekkis teil mõni mõte või arvamus, mida ei jõudnud avaldada eelneva jutu käigus?
- b) Kas oskate kokkuvõtvalt öelda missugune see tantsupeo kajastus siis hetkel on ja milline peaks olema?

Lisa 3 Valimisse kuulunud artiklid (CD'I)

Lisa 4 Intervjuude transkriptsioonid (CD'I)